

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη
Φορολογική & Χρηματοοικονομική Διοίκηση
Στρατηγικών Αποφάσεων

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
στη Φορολογική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση
Στρατηγικών Αποφάσεων**

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Διπλωματική Εργασία

**Τάση προοδευτικότητας στη
φορολογία εισοδήματος**

Της

Παπαστεργίου Βασιλικής του Ευαγγέλου

Επιβλέπων Καθηγητής : Δρογαλάς Γεώργιος

**Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στη Φορολογική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων**

Μάρτιος 2020

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Ευχαριστίες

θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες στον επιβλέποντα Καθηγητή της παρούσας διπλωματικής εργασίας, Γεώργιο Δρογαλά, Επίκουρο Καθηγητή του Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, για την επιστημονική του καθοδήγηση και υποστήριξη σε όλη τη διάρκεια εκπόνησής της. Επιπροσθέτως ένα μεγάλο ευχαριστώ, για την αμέριστη στήριξη την υπομονή και για τη βοήθειά του στα μαθήματα και στις εργασίες που μου έδινε κάθε φορά που τον καλούσα καθώς μου ήταν δύσκολο να κατανοήσω αρκετά πράγματα στην αρχή του συγκεκριμένου μεταπτυχιακού προγράμματος αλλά όπως ακριβώς αρμόζει σε έναν ακαδημαϊκό καθηγητή ήταν δίπλα όποια στιγμή τον χρειάστηκα.

Ταυτόχρονα θα ήθελα να ευχαριστήσω στο σύνολο τους καθηγητές του τμήματος, οι οποίοι συμμετείχαν στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα και μας παρείχαν αστείρευτα γνώσεις και εμπειρίες.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους συμφοιτητές μου και όλους αυτούς τους ανθρώπους που συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας αφιερώνοντας χρόνο για τις απαντήσεις στα ερωτηματολόγιά μου.

Τέλος τους γονείς μου που με την βοήθεια τους και τη στήριξή τους μου επέτρεψαν να ζήσω αυτή την εμπειρία του μεταπτυχιακού προγράμματος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι ερευνητές γράφουν “ένα αποτελεσματικό φορολογικό σύστημα πρέπει να συγκεντρώνει επαρκή έσοδα με τις λιγότερες δυνατές στρεβλώσεις στην αποτελεσματικότητα κατανομής των πόρων και με την επίτευξη διανομής του εισοδήματος που να θεωρείται δίκαιη”. Για να μπορέσει κανείς, όμως, να κρίνει ένα φορολογικό σύστημα πρέπει να ορίσει με σαφήνεια το τι πρέπει να κάνει και ποιος είναι ο ρόλος του στην οικονομία της χώρας. Αν μη τι άλλο, ένα φορολογικό σύστημα είναι μια περίπλοκη δομή που περιλαμβάνει, βεβαίως, μια σειρά από διαφορετικούς φόρους. Η παρούσα έρευνα καλείται να αναλύσει τι είναι ένα φορολογικό σύστημα, ποιοι είναι οι βασικοί φόροι και πως αυτό επηρεάζει την οικονομική εξέλιξη μιας χώρας. Δίνεται το παράδειγμα της Βουλγαρίας και παρακολουθείται η εξέλιξη του φορολογικού συστήματος και καταλήγει στο κατά πόσο οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις βοήθησαν ή όχι τη χώρα και τους πολίτες της.

ABSTRACT

Researchers claim that “an effective tax system should generate sufficient revenue with the least possible distortions in the efficiency of resource allocation and at the same time achieve a distribution of income that is considered to be fair ”. It must be clear to everyone what a tax system offers to the country’s economy in order to be judged by someone. After all, a tax system is a complicated “structure” with a bunch of different taxes. This survey tries to analyze a tax system, the basic taxes and how a tax system affects in the development of a country’s evolution. Bulgaria’s tax system is being described and someone can come to conclusions for tax reforms in the country.

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Εισαγωγή	9
1.1 Η έννοια του φόρου	9
1.2 Οι βασικές λειτουργίες των φόρων	10
1.3 Διάκριση φόρων	10
1.4 Ιστορική αναδρομή.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Φορολογία εισοδήματος	13
2.1 Φόρος εισοδήματος	14
2.2 Φορολογικό σύστημα	15
2.3 Δομή των φόρων	17
2.4 Το ελληνικό φορολογικό σύστημα.....	18
2.5 Ευρωπαϊκά φορολογικά συστήματα.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : Το φορολογικό σύστημα της Βουλγαρίας	24
3.1 Η οικονομία της Βουλγαρίας	24
3.2 Η Βουλγαρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	26
3.3 Το φορολογικό σύστημα της Βουλγαρίας	28
3.4 Φορολογία εισοδήματος	30
3.4.1 Φυσικά πρόσωπα	30
3.4.2 Νομικά πρόσωπα	32
3.4.3 Φόρος παρακράτησης μερισμάτων	35
3.4.4 Φόρος προστιθέμενης αξίας	36
3.4.5 Άλλοι φόροι.....	37
3.5 Φορολογική διοίκηση	38
3.6 Εξέλιξη Βουλγαρίας	39

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : Μεθοδολογία έρευνας	42
4.1 Εισαγωγή	42
4.2 Επιλογή μεθόδου	44
4.3 Σκοπός και στόχος έρευνας.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : Ερωτηματολόγιο	45
5.1 Εισαγωγή	45
5.2 Το ερωτηματολόγιο της έρευνας.....	Error! Bookmark not defined.
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	72

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο βασικός στόχος ενός φορολογικού συστήματος είναι η είσπραξη των αναγκαίων πόρων για την χρηματοδότηση των δαπανών αλλά και το αίσθημα δικαίου των φορολογουμένων ώστε να υπάρξει μέγιστη δυνατή είσπραξη των φόρων. Έτσι, καθένας από εμάς οφείλει να πληρώνει μια σειρά από διαφορετικούς φόρους, ανάλογα με τη δραστηριότητα, τα εισοδήματα και την περιουσία του. Όλοι αυτοί οι φόροι συνθέτουν ένα εξαιρετικά περίπλοκο πλέγμα εισφορών του πολίτη προς το κράτος. Λαμβάνοντας υπόψη και την περίπλοκη δομή κάθε φόρου ξεχωριστά καθώς και το ότι οι κανόνες, οι συντελεστές, οι εξαιρέσεις και οι απαλλαγές αλλάζουν πάρα πολύ συχνά, εύκολα συμπεραίνει κανείς πως το θέμα γίνεται πολύ περίπλοκο και εξαιρετικά δύσκολο στην ανάλυση και στην αποκρυπτογράφηση του.

Η διόγκωση των δημοσίων δαπανών συνοδεύτηκε από μία μεγάλη αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης της οικονομίας. Οι περισσότεροι φορολογούμενοι πολίτες, σε αρκετές χώρες, φαίνεται πως είναι απογοητευμένοι από το φορολογικό σύστημα που ισχύει σε κάθε χώρα. Είναι πολύ σημαντικό, λοιπόν, για μια χώρα να προσπαθήσει για τη ριζική και πραγματική αλλαγή του φορολογικού της συστήματος από την αρχή ώστε το αποτέλεσμα να είναι ένα απλό, δίκαιο και σταθερό φορολογικό σύστημα. Οφείλει να είναι απλό καθώς τόσο τα φορολογικά όργανα όσο και οι φορολογούμενοι είναι αδύνατο να παρακολουθήσουν τις συνεχείς εξελίξεις της φορολογικής νομοθεσίας.

Η συγκεκριμένη έρευνα εκπονήθηκε λόγω της σπουδαιότητας του φορολογικού συστήματος μιας χώρας και της ανάγκης που έχουν οι πολίτες να αντιληφθούν τις πολύπλοκες πτυχές των φόρων που υποχρεώνονται να πληρώνουν κάθε χρόνο. Για αυτό στο 1^ο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια να αποσαφηνιστούν οι βασικοί όροι, ενώ παράλληλα δίνεται μια ιστορική αναδρομή για την εξέλιξη της φορολογίας από αρχαιοτάτους ακόμη χρόνους.

Στο 2^ο κεφάλαιο περιγράφονται οι βασικές πτυχές ενός φορολογικού συστήματος, που στις περισσότερες χώρες η ραχοκοκαλιά του συστήματος είναι ίδια. Δίνεται και μια γρήγορη εικόνα του φορολογικού συστήματος που ισχύει στην χώρα μας αλλά και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προσπαθεί να επιβάλλει μια κοινή οικονομική πολιτική σε όλα τα μέλη κράτη της,

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Στο 3^ο κεφάλαιο αναλύεται και περιγράφεται το φορολογικό σύστημα της γείτονας χώρας, τη Βουλγαρία. Στη συνέχεια, παρατίθενται κάποια συμπεράσματα για το πώς οι συνεχείς μεταρρυθμίσεις επηρέασαν την οικονομία της χώρας αλλά και τον τρόπο ζωής των πολιτών της.

Στο 4^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ερευνητική μεθοδολογία που ακολουθήθηκε προκειμένου να εκπληρωθούν οι ερευνητικοί σκοποί και στόχοι. Τέλος, στο 5^ο κεφάλαιο αναλύεται το ερωτηματολόγιο που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της πρωτογενούς έρευνας και δίνονται, επίσης, τα συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : Εισαγωγή

1.1 Η έννοια του φόρου

Προκειμένου οι δημόσιοι φορείς να διαθέτουν στο κοινωνικό σύνολο δωρεάν τα δημόσια αγαθά αλλά και να καλύπτουν τις διάφορες δαπάνες τους (όπως για παράδειγμα πληρωμή μισθών δημοσίων υπαλλήλων, δαπάνες για την παιδεία, την υγεία, την εθνική άμυνα κ.λπ), χρειάζονται πόρους, τους οποίους, όμως, δεν διαθέτουν καθώς η περιουσία τους είναι περιορισμένη. Ένας τρόπος απόκτησης αυτών των πόρων είναι η επιβολή αναγκαστικών μέτρων στους ιδιώτες. Σύμφωνα, λοιπόν, με τον G. Jeze, ο ορισμός του οποίου έγινε αποδεκτός και από την ελληνική κοινότητα, (Φινοκαλιώτης, 2001) “ο φόρος είναι αναγκαστική χρηματική παροχή των ιδιωτών προς το κράτος υπό μορφή οριστική και χωρίς ειδικό αντάλλαγμα με σκοπό την κάλυψη των δημοσίων βαρών”. Το ποσό φόρου που πρέπει να καταβάλλει ο κάθε φορολογούμενος ονομάζεται φορολογική υποχρέωση και το μέγεθος του υπολογίζεται με τη βοήθεια της φορολογικής βάσης.

Από τον ορισμό του φόρου προκύπτουν τα βασικά γνωρίσματα του. Αποτελεί αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό στον δημόσιο τομέα, πρόκειται για μονομερές μέσο, δηλαδή μέσο που συνεπάγεται μόνο παροχή από τους ιδιωτικούς προς τους δημόσιους φορείς χωρίς ειδικό αντάλλαγμα, αποτελούν το μέσο άσκησης του κράτους της κοινωνικής και οικονομικής του πολιτικής αλλά και την πραγματοποίηση των κρατικών σκοπών (Φλώρος, 2010).

Σε αντίθεση με τους φόρους έρχονται τα τέλη, στην περίπτωση των οποίων η χρηματική καταβολή αποτελεί αντιπαροχή για τον καταβάλλοντα, δηλώνοντας έτσι χαρακτήρα ανταποδοτικό. Ενώ τα τέλη υποδηλώνουν ειδική αντιπαροχή προς εκείνον που τα καταβάλλει, στην περίπτωση των φόρων η αντιπαροχή είναι γενική. Παραδείγματα τελών είναι το τέλος έκδοσης άδειας ανέγερσης οικοδομής, τα τέλη χαρτοσήμου άσκησης επιτηδεύματος, τα τέλη στάθμευσης αυτοκινήτων και τα ταχυδρομικά τέλη.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

1.2 Οι βασικές λειτουργίες των φόρων

Η βασικότερη λειτουργία των φόρων χωρίς, ωστόσο, να είναι και ο μοναδικός σκοπός τους είναι η ταμειευτική λειτουργία. Φυσικά, δεν είναι άλλη από την εξασφάλιση των απαραίτητων δημόσιων εσόδων, ώστε να καλυφθούν οι δημόσιες δαπάνες μαζί με τις υπόλοιπες πηγές εσόδων (επιχειρηματική δραστηριότητα κ. ά). Τα κρατικά έσοδα μέσω των υποχρεωτικών φόρων των φυσικών και νομικών προσώπων αποτελούν στην σύγχρονη οικονομία την σημαντικότερη πηγή των δημόσιων εσόδων.

Η χρησιμοποίηση των φόρων ως μέσων άσκησης οικονομικής πολιτικής έχει να κάνει με την οικονομική λειτουργία τους, καθώς με την φορολογία εκπληρώνονται οικονομικοί σκοποί ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικών κρίσεων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η ανακατανομή των πόρων στατικά, η σταθεροποίηση της οικονομίας σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης, η καταπολέμηση της ανεργίας και του πληθωρισμού και γενικώς η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας.

Τέλος, η χρησιμοποίηση των φόρων ως μέσων άσκησης κοινωνικής πολιτικής είναι γνωστή ως κοινωνική λειτουργία. Η κοινωνική πολιτική της κάθε κυβέρνησης εκδηλώνεται και με φορολογικές μεταρρυθμίσεις, με στόχο την βελτίωση της διανομής εισοδήματος και του πλούτου, επιδιώκοντας φορολογική ελάφρυνση των οικονομικά ασθενέστερων στρωμάτων με αντίστοιχη επιβάρυνση των οικονομικά ισχυρότερων (Φλώρος, 2010).

1.3 Διάκριση φόρων

Η βασική διάκριση των φόρων στηρίζεται στον τρόπο με τον οποίο εισπράττονται οι φόροι ή τη φύση του φορολογικού αντικειμένου και αναφέρεται σε άμεσους και έμμεσους φόρους.

Οι άμεσοι φόροι είναι ονομαστικοί. Αυτό σημαίνει ότι αναφέρονται σε ορισμένα πρόσωπα και επιβάλλονται στο παραγόμενο εισόδημα ή την περιουσία του φορολογούμενου. Παραδείγματα τέτοιων φόρων είναι ο φόρος εισοδήματος, ο φόρος κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών, ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων αλλά και

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

ο φόρος ακίνητης περιουσίας. Αντιθέτως, οι έμμεσοι φόροι είναι πραγματικοί. Επιβάλλονται στο δαπανούμενο εισόδημα και δεν εισπράττονται ονομαστικά αλλά με την ευκαιρία πραγματοποίησης ορισμένων γεγονότων ή συναλλαγών. Τέτοιοι φόροι είναι ο Φ.Π.Α, τα τέλη χαρτοσήμου, οι δασμοί και οι φόροι κατανάλωσης.

Η συνύπαρξη των άμεσων και έμμεσων φόρων είναι αναγκαία, καθώς συμβάλλει στην εξισορρόπηση των μειονεκτημάτων που παρουσιάζει ο κάθε τρόπος φορολογίας. Μεγάλο πρόβλημα, όμως, αποτελεί για κάθε κυβέρνηση η σχέση μεταξύ αυτών των φόρων. Μεγαλύτεροι άμεσοι φόροι δείχνουν μεγαλύτερο επίπεδο ανάπτυξης, ενώ το αντίθετο συμβαίνει για μεγαλύτερους έμμεσους φόρους που δείχνουν αναπτυσσόμενα ή και υποανάπτυκτα κράτη (Γκίνογλου, 2004).

Οι έμμεσοι φόροι καταβάλλονται και εισπράττονται ευκολότερα, αφού το κόστος βεβαίωσης είναι μικρότερο από το αντίστοιχο στους άμεσους, επειδή ενσωματώνονται στο τίμημα του καταναλωμένου προϊόντος ή στο αντίτιμο της αποδοχής υπηρεσιών του κάθε φορολογούμενου. Είναι επίσης και αποδοτικότεροι αφού επιβάλλονται και καταβάλλονται από όλους τους πολίτες. Ωστόσο δεν ανταποκρίνονται στη φοροδοτική ικανότητα κάθε φορολογούμενου και για αυτό μειονεκτούν έναντι των άμεσων.

Από την άλλη πλευρά, οι άμεσοι φόροι είναι πιο δίκαιοι αφού προσαρμόζονται στη φοροδοτική ικανότητα του κάθε φορολογούμενου, σε αντίθεση με τους έμμεσους που επιβάλλονται χωρίς διάκριση. Τέλος, είναι πιο σταθεροί γνωρίζοντας έτσι οι πολίτες εκ των προτέρων τις φορολογικές τους υποχρεώσεις (Μητρόπουλος & Κουνάδης, 2001). Άλλες διακρίσεις φόρων γίνονται με βάση το φορολογικό αντικείμενο (φόροι επί του εισοδήματος, επί της περιουσίας ή κεφαλαίου και επί της δαπάνης), τη φορολογική βάση (πραγματικοί και προσωπικοί), τον συντελεστή (αναλογικοί, προοδευτικοί και πάγιοι φόροι) και με τον τρόπο υπολογισμού (ειδικοί και κατ' αξία φόροι).

1.4 Ιστορική αναδρομή

Από την αρχαιότητα ακόμη συναντούμε ανθρώπους που έχουν ως υποχρέωση την καταβολή αντικειμένων ή προϊόντων αξίας σε άρχοντες και κράτη. Στο μεσαίωνα

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

υπήρχαν περιπτώσεις όπου ένα ολόκληρο κράτος καταβάλλει υποχρεωτική εισφορά σε ένα άλλο μετά από αντίστοιχη υπογεγραμμένη συνθήκη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα σλαβικά κράτη που πληρώνανε φόρο στο βυζάντιο, αλλά και το ίδιο το βυζάντιο που σε άλλες χρονικές περιόδους πλήρωνε φόρο στην Περσία και την Οθωμανική αυτοκρατορία.

Ακόμη και σε αυτές τις περιόδους υπήρχε έντονο το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Για τον σκοπό αυτό δημιουργήθηκαν ειδικές οργανώσεις συλλογής φόρων τόσο για την εξασφάλιση είσπραξης τους όσο και για τον ακριβή υπολογισμό τους, ενώ ταυτόχρονα είχαν το δικαίωμα επιδίκασης ποινών σε φοροδιαφυγάδες.

Κατά την περίοδο πριν από την βιομηχανική επανάσταση χρησιμοποιούταν ως κύρια φορολογική βάση η περιουσία, καθώς εκείνη την περίοδο η περιουσία αποτελούσε την κύρια πηγή εισοδήματος και επομένως μαρτυρούσε το μέγεθος της οικονομικής ευημερίας του κάθε πολίτη. Με το πέρας της περιόδου αυτής και την ανάπτυξη του δευτερογενή και τριτογενή τομέα της οικονομίας την θέση της περιουσίας για τον υπολογισμό των φόρων πήρε το εισόδημα από την εργασία.

Στην Ελλάδα η πρώτη μορφή φόρου καταγράφηκε κατά την αρχαϊκή εποχή, 8^{ος} π.χ. αιώνας και ήταν η υποχρεωτική συνεισφορά σε είδος, κυρίως τροφή, και σε χρήμα των αρχαίων Σπαρτιατών πολιτών για την διοργάνωση συσσιτίων (Μπιργάλιας, 2006). Αργότερα, κατά τα κλασσικά χρόνια, στην αρχαία Αθήνα έχουμε την εισφορά, έναν έκτακτο άμεσο φόρο περιουσίας που επιβαλλόταν κυρίως σε περιόδους πολέμου και την πεντηκοστή, έναν έμμεσο φόρο 2% που πληρώνονταν από τους εμπόρους για όλα τα αγαθά που διακινούνταν μέσω του λιμανιού του Πειραιά. Στο Βυζάντιο κατά τον 4^ο π.χ. αιώνα επιβάλλονταν φόρος 10% στα κέρδη των εμπόρων (Τσέλεκας, 2006).

Ο φόρος εισοδήματος επιβλήθηκε το 1830, στηριζόταν σε ενδείξεις και επιβαλλόταν όχι μόνο στους αυτοαπασχολούμενους αλλά και στους μισθωτούς, στους οποίους ο φόρος παρεκρατείτο κατά την καταβολή των μισθών από τον εργοδότη.

Σταθμό στην ελληνική δημοσιονομική ιστορία αποτελεί η μεταρρύθμιση της άμεσης φορολογίας που πραγματοποιήθηκε το 1919 και απέβλεπε στην άρση των αδικιών και της αταξίας που επικρατούσε στο υπάρχον φορολογικό σύστημα.

Το 2013 κατατέθηκε στη Βουλή ένα νομοσχέδιο που περιείχε τις διατάξεις του νέου Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.). Στόχος αυτής της μεταρρύθμισης ήταν η δημιουργία ενός δίκαιου αλλά και αποτελεσματικού φορολογικού συστήματος με

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

σκοπό τη διαφάνεια, την μείωση της παραοικονομίας, της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής αλλά και την αύξηση των δημόσιων εσόδων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Φορολογία εισοδήματος

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

2.1 Φόρος εισοδήματος

Η φορολογία είναι η υποχρεωτική επιβολή φόρων υπέρ του κράτους. Οι φόροι καταβάλλονται από τους υπηκόους του κράτους αλλά και από άλλα πρόσωπα που ζουν ή εργάζονται σε αυτό, όπως αλλοδαποί, προσωρινά ή μόνιμα εγκατεστημένοι. Το άτομο του οποίου τα χαρακτηριστικά, κυρίως οικονομικά, χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των φόρων και είναι υποχρεωμένο για την καταβολή φόρων στο δημόσιο λέγεται φορολογούμενη μονάδα. Ο φόρος που αντιστοιχεί σε κάθε μονάδα φορολογικής βάσης αποτελεί τον φορολογικό συντελεστή (Περδίκη, 1986).

Οι μορφές του φόρου ποικίλουν και μπορεί να προέρχονται από φορολογία εισοδημάτων, περιουσιακών στοιχείων αλλά και από αγορά προϊόντων όπως ο ΦΠΑ, ενώ προσαρμόζεται στα χαρακτηριστικά και τις συνθήκες του λαού, λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές του δυνατότητες και συγκυρίες, χωρίς να εμποδίζει την ανάπτυξη και πρόοδο της οικονομίας καθώς και την εφαρμογή της φορολογικής δικαιοσύνης. Η φορολογική πολιτική του κράτους που ορίζει και την επιβολή του φόρου είναι αλληλοεξαρτώμενες κινήσεις.

Ο φόρος εισοδήματος είναι ο φόρος που επιβάλλεται στο ετήσιο σύνολο των αποδοχών των φυσικών και νομικών προσώπων, που προκύπτουν στην Ελλάδα ή και στο εξωτερικό, εφόσον ο φορολογούμενος κατοικεί μόνιμα στην Ελλάδα, και που προέρχονται από διάφορες πηγές (εργασία, ακίνητα, μετοχές, τόκοι, κλπ). Στο φόρο εισοδήματος υπόκειται και η σχολάζουσα κληρονομιά, δηλαδή το εισόδημα που προκύπτει από το χρονικό σημείο του θανάτου του κληρονομούμενου μέχρι του χρόνου αποδοχής της κληρονομιάς από τους κληρονόμους.

Ο φόρος εισοδήματος διακρίνεται σε δύο διαφορετικές κατηγορίες ανάλογα της νομικής φύσης της φορολογούμενης μονάδας: φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων (ΦΕΦΠ) και φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων, δηλαδή ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες, κοινωνίες αστικού δικαίου, αστικές εταιρείες και οι κοινοπραξίες του άρθρου 3 του Κ.Β.Σ (ΦΕΝΠ). Ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε), λοιπόν, σύμφωνα με τον Νόμο 4172/2013, ρυθμίζει την φορολογία εισοδήματος αλλά και τον τρόπο φορολόγησης για τις κατηγορίες εισοδημάτων καθώς και τον τρόπο απόδοσης των φόρων με την υποβολή της δήλωσης, την προκαταβολή του φόρου και την παρακράτηση του. Ο φόρος εισοδήματος αυξάνει αφενός τα έσοδα

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

του κράτους, μειώνει αφετέρου το εισόδημα των νομικών προσώπων, κάτι που συνεπάγεται τη μείωση της ευημερίας τους.

Ο φόρος επί του εισοδήματος επιβάλλεται κάθε οικονομικό έτος. Οικονομικό έτος είναι το έτος εκτέλεσης του προϋπολογισμού και συνεπώς ο φόρος επιβάλλεται στο εισόδημα που έχει αποκτηθεί στο αμέσως προηγούμενο οικονομικό έτος του τρέχοντος. Για παράδειγμα, κατά το οικονομικό έτος 2019 υπολογίζεται ο φόρος επί των εισοδημάτων που αποκτήθηκαν μέσα στο 2018. Η χρονική διάρκεια του οικονομικού έτους αρχίζει από την 1^η Ιανουαρίου και τελειώνει την 31^η Δεκεμβρίου του ίδιου ημερολογιακού έτους, ένα πλήρες δωδεκάμηνο δηλαδή.

Είναι γεγονός ότι οι φόροι εισοδήματος εταιρειών και φυσικών προσώπων έχουν αντίκτυπο στην ανάπτυξη και τις επενδύσεις. Οι φόροι εισοδήματος εταιρειών επηρεάζουν τόσο τον τόπο εγκατάστασης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων όσο και τις εγχώριες και άμεσες ξένες επενδύσεις. Οι διαφορές στους φόρους εισοδήματος εταιρειών μπορούν να προκαλέσουν τη μετατόπιση των κερδών των πολυεθνικών εταιρειών από χώρες με υψηλή φορολογία σε χώρες με χαμηλή φορολογία.

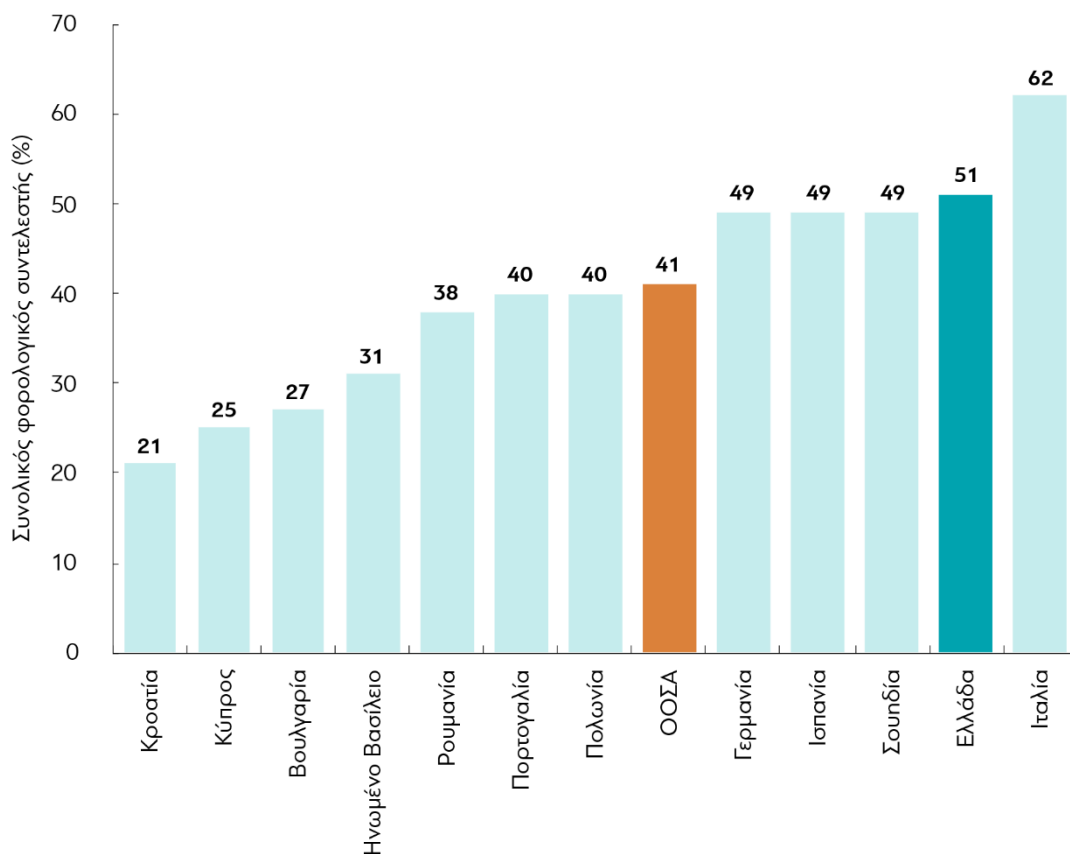
2.2 Φορολογικό σύστημα

Προκειμένου οι δημόσιοι φορείς να επιτύχουν αποτελεσματικότερα τους οικονομικούς τους στόχους επιβάλλουν περισσότερους από έναν φόρους. Οι διάφοροι φόροι που επιβάλλει μια χώρα αποτελούν το φορολογικό της σύστημα. Αν και οι περισσότερες χώρες επιβάλλουν ανάλογους φόρους το φορολογικό σύστημα της κάθε μίας διαφέρει αφού εξαρτάται από διάφορους οικονομικούς, πολιτικούς και κοινωνικούς παράγοντες. Ένα φορολογικό σύστημα, όμως, δεν είναι τυχαίο σύνολο νόμων, αλλά υπακούει σε ορισμένους κανόνες ιδεολογικής, οικονομικής και οικονομικής υφής (Τζούμας, 2009). Ως φορολογική βάση του φορολογικού συστήματος κάθε χώρας μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε χαρακτηριστικό γνώρισμα των φορολογούμενων, οικονομικό ή όχι. Συνήθως, ως φορολογική βάση χρησιμοποιούνται διάφορα οικονομικά χαρακτηριστικά και ιδιαίτερα το εισόδημα, η περιουσία και η δαπάνη, και πιο συγκεκριμένα η καταναλωτική δαπάνη (Γεωργακόπουλος, 1997).

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Ο φορολογικός συντελεστής αποτελεί το ποσό εκείνο του φόρου που αντιστοιχεί σε κάθε μονάδα φορολογικής βάσης (Περδίκης, 1986). Δύναται να είναι ποσοστό ή απόλυτος αριθμός και εξαρτάται από τη μονάδα μέτρησης της φορολογικής βάσης. Όταν η φορολογική βάση είναι εκφρασμένη σε μονάδες ποσότητας τότε είναι συντελεστής κατά μονάδα, ενώ όταν η βάση αποτελείται από μονάδες αξίας τότε είναι συντελεστής κατά αξία (Τάτσος, 2012).

Οι φορολογικοί συντελεστές, ο τρόπος καθορισμού της φορολογικής βάσης και πτυχές της φορολογικής συμμόρφωσης αποτελούν σημαντικούς προσδιοριστικούς παράγοντες των οικονομικών συνεπειών της φορολογίας. Η φορολογική μεταχείριση των διαφόρων πηγών χρηματοδότησης, ο σχεδιασμός των φορολογικών κινήτρων και ο χρόνος που δαπανάται από τις επιχειρήσεις για τη φορολογική συμμόρφωση μπορούν να επηρεάσουν τις παραγωγικές επενδύσεις.

Διάγραμμα 1 : Συνολικός φορολογικός συντελεστής σε διάφορες χώρες (% των κερδών) το οικονομικό έτος 2017
(Πηγή : World Bank Group, Doing Business Database)

Έχει παρατηρηθεί πως στις αναπτυγμένες οικονομίες επικρατούν συνήθως οι άμεσοι φόροι και κυρίως οι φόροι εισοδήματος, σε αντίθεση με τις αναπτυσσόμενες

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

οικονομίες όπου επικρατούν οι έμμεσοι φόροι δαπάνης. Αυτό συμβαίνει διότι στις αναπτυγμένες οικονομίες τα εισοδήματα είναι υψηλά, οι φοροτεχνικές υπηρεσίες πιο οργανωμένες και η λογιστική οργάνωση των οικονομικών μονάδων περισσότερο προχωρημένη. Ωστόσο, οι διαφορές που παρατηρούνται στις διάφορες οικονομίες, περισσότερο ή λιγότερο αναπτυγμένες, οφείλονται κυρίως στις ιδιαίτερες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που επικρατεί σε κάθε χώρα (Γεωργακόπουλος, 1997).

Η φορολογία αποτελεί ένα θεσμικό πλαίσιο το οποίο πρέπει να είναι διαμορφωμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να προβάλλει τη δικαιοσύνη. Το δίκαιο των φόρων αποτελεί έναν πολύ σημαντικό παράγοντα για τη σωστή λειτουργία του φορολογικού συστήματος, καθώς και για τη σωστή κατανομή των φόρων σε μία χώρα η οποία μεριμνά για τους πολίτες της. Επίσης, το συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο εφαρμόζεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτευχθεί η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και παρέχει στους πολίτες τη βεβαιότητα ότι θα ασκείται νόμιμα από τα όργανα της διοίκησης. Για να επιλυθούν λοιπόν αυτά τα προβλήματα, η κάθε χώρα ξεχωριστά αλλά και όσες χώρες ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν σαν κύριο στόχο τη δημιουργία ενός φορολογικού συστήματος το οποίο θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τη φοροδιαφυγή ή την αποφυγή των φόρων.

2.3 Δομή των φόρων

Η δομή των φορολογικών συντελεστών περιγράφει τη σχέση μεταξύ των φορολογικών εσόδων που εισπράττονται σε μια περίοδο και της φορολογικής βάσης. Μέσος φορολογικός συντελεστής (ATR) είναι το σύνολο των φορολογικών εσόδων του φόρου διαιρεμένο με τη φορολογική βάση. Οριακός φορολογικός συντελεστής (MTR) είναι ο επιπλέον φόρος που εισπράττεται από μια αύξηση της φορολογικής βάσης κατά μια μονάδα.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Αναλογικός φόρος είναι εκείνος με τον οποίο ο μέσος φορολογικός συντελεστής δεν αλλάζει όταν αλλάζει η φορολογική βάση. Για παράδειγμα, ένας φόρος εισοδήματος 20%, θα φορολογούσε όλο το εισόδημα με 20%. Ένας τέτοιος φόρος λέγεται, μερικές φορές, και ενιαίος φόρος (flat tax). Για τον αναλογικό φόρο ο μέσος και ο οριακός φορολογικός συντελεστής είναι ίσοι.

Η υιοθέτηση ενός ενιαίου συντελεστή μεσαίου ύψους που εφαρμόζεται στο σύνολο των εισοδημάτων των φυσικών προσώπων (με κάποιες εξαιρέσεις φυσικά), ανεξάρτητα από την πηγή τους, συμβάλλει στην απλοποίηση του φορολογικού συστήματος. Αποτελεί, επίσης, ένα δικαιότερο τρόπο φορολόγησης, καθώς επικεντρώνεται στη φορολογία του εισοδήματος ανεξάρτητα από την πηγή ή το ύψος αυτού και ανεξάρτητα από το πρόσωπο που το αποκτά. Επιπλέον, η φορολόγηση των πάσης φύσεως εισοδημάτων που αποκτώνται από τα φυσικά πρόσωπα συμβάλλει και στην εξάλειψη της ανάγκης για εξεύρεση εναλλακτικών τρόπων απόκτησης του εισοδήματος, μέσω φορολογικού σχεδιασμού.

Προοδευτικός φόρος είναι εκείνος όπου ο μέσος φορολογικός συντελεστής αυξάνει όσο αυξάνει η φορολογική βάση, στην οποία εφαρμόζεται ο συντελεστής. Όσο πιο μεγάλη η φορολογική βάση τόσο μεγαλύτερος ο μέσος φορολογικός συντελεστής. Στην προοδευτική φορολογία, ο οριακός συντελεστής σταδιακά υπερβαίνει το μέσο συντελεστή, καθώς αυξάνει ο οριακός συντελεστής. Με άλλα λόγια, προοδευτικός φόρος είναι το φορολογικό σύστημα με το οποίο οι φορολογούμενοι υψηλού εισοδήματος οφείλουν να πληρώνουν μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδήματος τους ως φόρο, απ' ότι οι φορολογούμενοι με χαμηλό εισόδημα. Είναι δυνατό να υπάρχει ένας μόνο φορολογικός συντελεστής και η φορολογία να είναι προοδευτική.

Αντίστροφα προοδευτικός φόρος είναι εκείνος στον οποίο ο μέσος φορολογικός συντελεστής μειώνεται καθώς αυξάνει η φορολογική βάση. Με την αντίστροφα προοδευτική φορολογία, ο οριακός συντελεστής είναι μικρότερος από το μέσο, καθώς αυξάνεται το εισόδημα.

2.4 Το ελληνικό φορολογικό σύστημα

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα περιλαμβάνει μια ευρεία κατηγορία φόρων. Οι περισσότεροι από αυτούς επιβάλλονται υπέρ του κράτους, ορισμένοι υπέρ των

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης και κάποιοι υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Ο κυριότερος από άποψη εσόδων για τη χώρα είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας, ενώ ακολουθεί ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων.

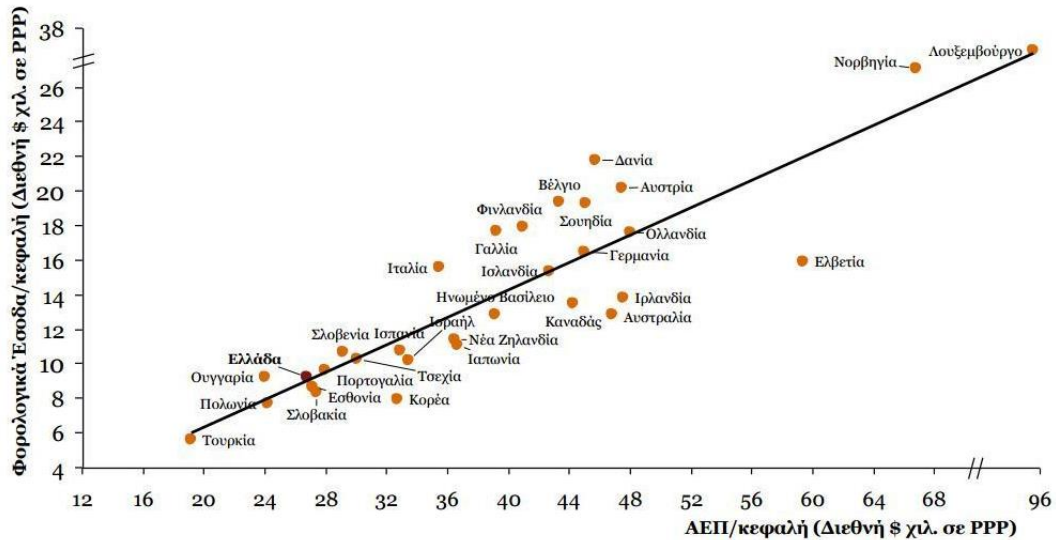
Οι νόμοι που ίσχυαν σε όλη τη διάρκεια του ελληνικού κράτους καθώς και αυτοί που ισχύουν σήμερα είναι κυρίως επηρεασμένοι από φορολογικά συστήματα χωρών της Ευρώπης, όπως η Αγγλία, η Γερμανία και η Γαλλία.

Σύμφωνα με τις έρευνες της διαNEOσις και του IOBE, οι φόροι εισοδήματος στην Ελλάδα αποτελούν μόνο το 21% των συνολικών εσόδων από φόρους και εισφορές. Τα πολλά έσοδα προέρχονται κυρίως από τους έμμεσους φόρους, όπως ο ΦΠΑ (41%) και από τις ασφαλιστικές εισφορές (35,2%), που είναι εξαιρετικά υψηλές. Το 2015 ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων έφερε έσοδα ίσα με το 5,4% του ΑΕΠ, σχεδόν το μισό από ό,τι στις άλλες χώρες της Ε.Ε.

Έρευνες, όπως η μελέτη της PWC με τίτλο Worldwide Tax Summaries - Corporate Taxes 2015/16, έχουν δείξει ότι η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από υψηλούς φορολογικούς συντελεστές, οι οποίοι, όμως, δεν συνοδεύονται από αντίστοιχα υψηλά φορολογικά έσοδα. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, η συνεισφορά του ΦΠΑ και λοιπών έμμεσων φόρων παρέμεινε σταθερή, ενώ “κατέρρευσε” η συνεισφορά των φόρων εισοδήματος νομικών προσώπων και αυξήθηκε η συνεισφορά του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων και των φόρων ακίνητης περιουσίας.

Διαπιστώθηκε, επίσης, πως ο έλληνας φορολογούμενος υφίσταται την μεγαλύτερη έκτακτη επιβάρυνση από άλλες χώρες. Ενδείξεις υπερφορολόγησης δεν υπάρχουν σε σχέση με άλλες χώρες, με εξαίρεση τους έμμεσους φόρους και τους φόρους ακίνητης περιουσίας. Το φορολογικό σύστημα είναι παραμετροποιημένο κατά τέτοιο τρόπο που δεν διευκολύνει τη συλλογή φόρων. Τιμωρεί τα μεσαία εισοδήματα και διογκώνει τα αδήλωτα εισοδήματα. Ο συνολικός επανασχεδιασμός του φορολογικού συστήματος στην κατεύθυνση της απλοποίησης, της μείωσης των συντελεστών και της αύξησης των αφορολόγητων ορίων εμφανίζεται ως η βασική απαίτηση εξορθολογισμού και επαναζυγίσματός του φορολογικού συστήματος, ώστε το τελευταίο να καταστεί οικονομικά αποτελεσματικότερο διευκολύνοντας την ανάπτυξη (PWC: Worldwide Tax Summaries - Corporate Taxes 2015/16) .

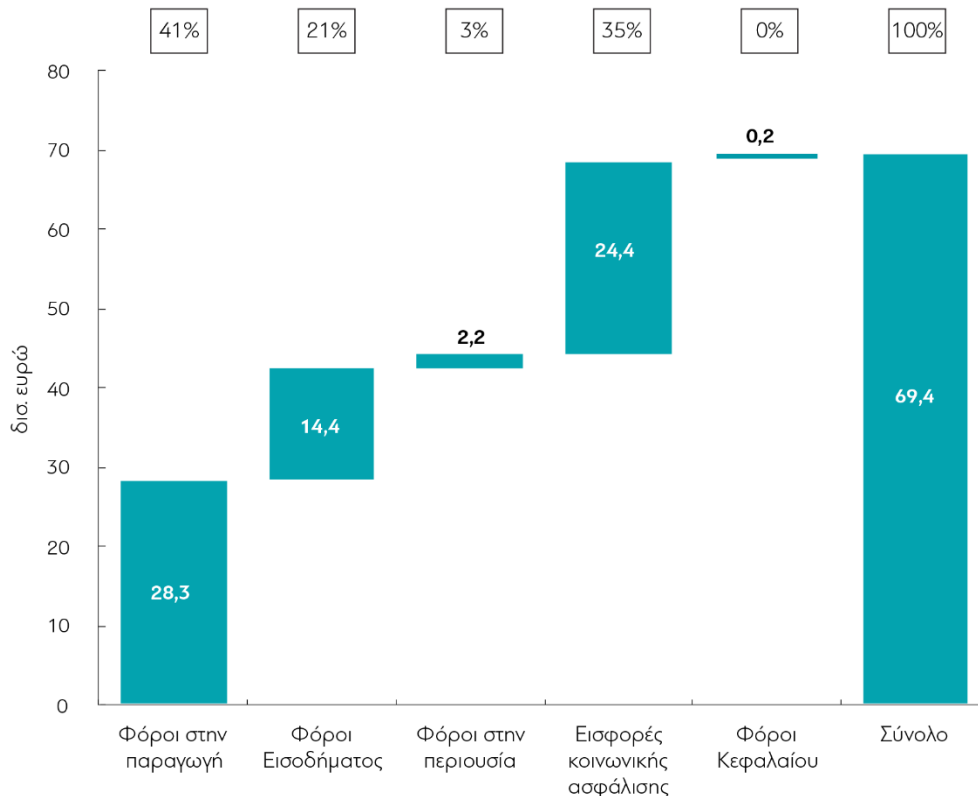
Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Διάγραμμα 2 : Φορολογικά έσοδα/κεφαλή ΑΕΠ/κεφαλή
(Πηγή : Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανάλυση PWC)

Το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα είναι αρκετά πολύπλοκο και μπορεί, επίσης, να χαρακτηριστεί προβληματικό, άδικο και αναποτελεσματικό. Κάθε χρόνο ψηφίζονται κατά μέσο όρο περίπου 5 φορολογικά νομοσχέδια, ενώ μόνο το 2010 ψηφίστηκαν 17. Γεγονός που σημαίνει οι και ο πλέον ευσυνειδήτος υπάλληλος είναι δύσκολο να ενημερώνεται για τις εξελίξεις. Αποτελεί, ακόμη, σημαντικό εμπόδιο για την επιχειρηματικότητα, αποτυγχάνει να αντιμετωπίσει τις οικονομικές ανισότητες και είναι φτιαγμένο με τρόπο που διευκολύνει τη φοροδιαφυγή. Πρώτη προτεραιότητα του πολιτικού μας συστήματος, λοιπόν, θα έπρεπε να αποτελούν οι σημαντικές μεταρρυθμίσεις που θα μπορούσαν να διορθώσουν τα προβλήματά του φορολογικού συστήματος της χώρας.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Διάγραμμα 3 : Έσοδα από φόρους και εισφορές το 2015
(Πηγή : Eurostat)

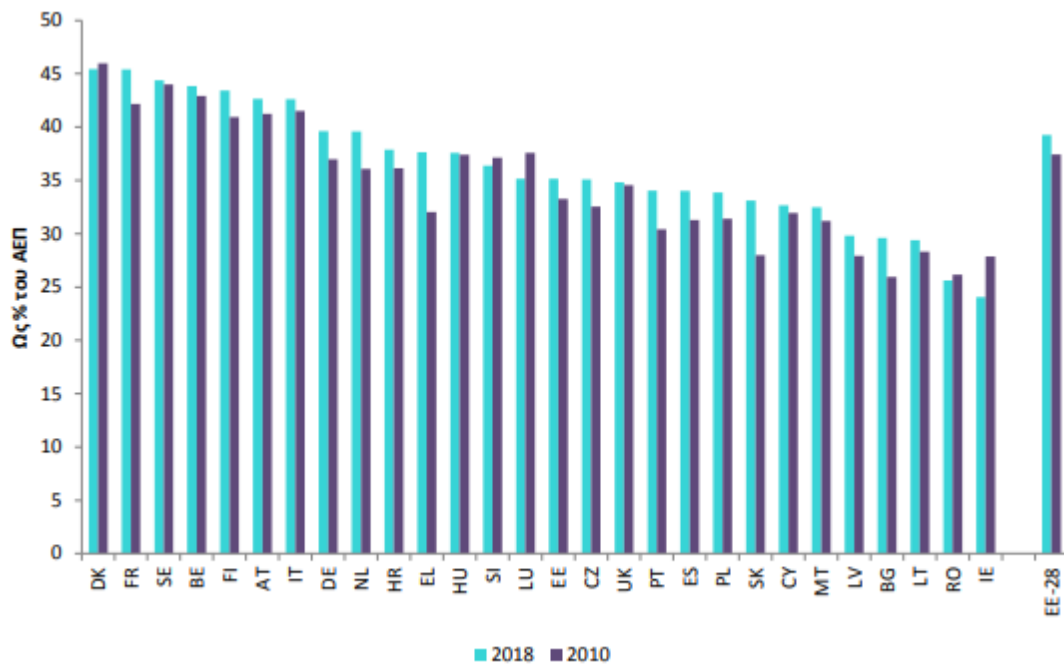
2.5 Ευρωπαϊκά φορολογικά συστήματα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε με την συνθήκη του Μαστριχτ την 1η Νοεμβρίου του 1993 και σήμερα αποτελείται από συνολικά 28 χώρες. Ο κύριος λόγος για τη δημιουργία της ήταν η επιθυμία των χωρών να αποφύγουν τους αιματηρούς πολέμους που βίωσαν κατά τα έτη 1945-1959, ώστε να μπορούν στη συνέχεια να συναλλάσσονται μεταξύ τους προϊόντα ή υπηρεσίες χωρίς περιορισμούς.

Το 1986, και μετρώντας 12 μέλη-κράτη, υπογράφεται η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη με στόχο την εξάλειψη των εμποδίων στο εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών και τη δημιουργία ενός ελεύθερου και «χωρίς σύνορα» εμπορίου. Αυτή λοιπόν, ήταν και η αρχή της δημιουργίας της «Κοινής Αγοράς» με αποτέλεσμα το 1993 να ολοκληρωθεί

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

η ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και προσώπων. (Η Ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2015)

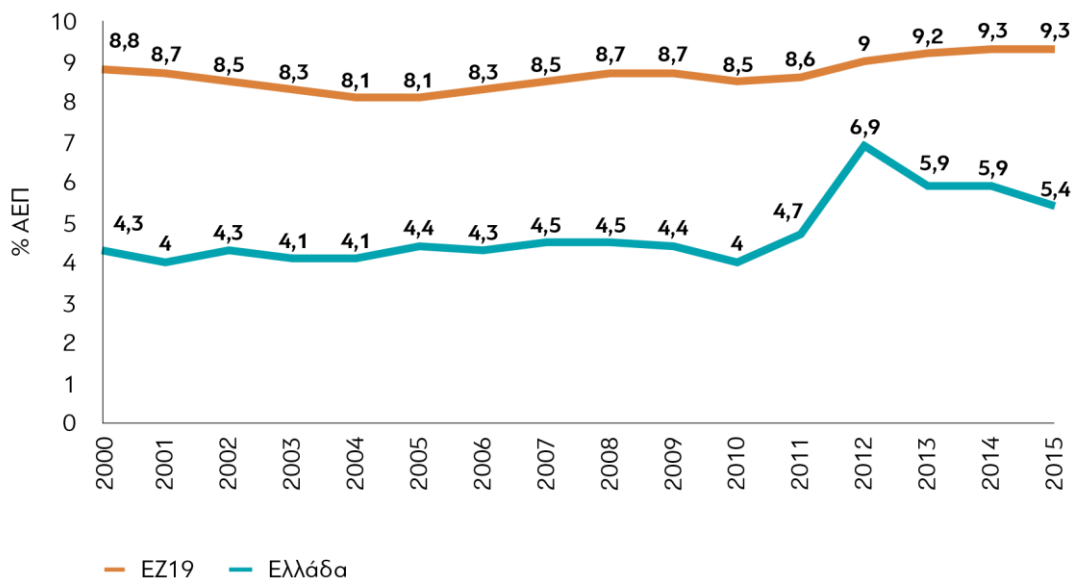
Διάγραμμα 4 : Συνολική φορολογική επιβάρυνση στις χώρες της Ε.Ε. ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2010 και το 2018 (Πηγή : Ευρωπαϊκή Επιτροπή, AMECO)

Κύριο μέλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί η ψήφιση και εφαρμογή νομοθεσιών, που θα τηρούνται από κάθε κράτος-μέλος, και κανονισμών που αφορούν τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Αυτό αποσκοπεί στη καλύτερη λειτουργία της αλλά και στη καλύτερη «επικοινωνία» μεταξύ των κρατών –μελών. Για την αποφυγή αδικιών σε φορολογικά συστήματα χωρών αλλά και την αντιμετώπιση τέτοιων ζητημάτων η Ευρωπαϊκή Ένωση, σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη, έχει συντάξει κάποιους κανόνες που αφορούν τη φορολογία και το τρόπο με τον οποίο πρέπει να λειτουργούν τα κράτη μεταξύ τους. Ένας από τους βασικούς στόχους της Ένωσης, αλλά και κάθε χώρας ξεχωριστά, θα πρέπει να είναι η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Για να αποφευχθούν, επομένως, τυχόν προστριβές και «παρεξηγήσεις», συντάσσονται μεταξύ τους συμφωνίες που περιγράφουν ακριβώς το τρόπο με τον οποίο θα ενεργούν συλλογικά και με ανθρωπιστική μέριμνα για τη λήψη των απαραίτητων αποφάσεων, και με τέτοιο τρόπο ώστε να προωθηθεί η ανάπτυξη και η εξέλιξη των χωρών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015: 3)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν έχει άμεσο ρόλο στην εφαρμογή των φόρων που πρόκειται να επιβάλλει η κάθε χώρα αλλά ούτε και στο καθορισμό των φορολογικών

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

συντελεστών που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου φορολογικού συστήματος. Τέτοιες αποφάσεις λαμβάνονται από τη κυβέρνηση της κάθε χώρας, αλλά πάντοτε, σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν θεσμοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι φόροι θα πρέπει να είναι κατανομημένοι με τέτοιο τρόπο ώστε να μην υπάρχουν διακρίσεις εις βάρος των καταναλωτών και των επιχειρήσεων, και τέλος καμία χώρα δε πρέπει να βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη -μέλη.

Διάγραμμα 5 : Φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη (% ΑΕΠ)
(Πηγή : Eurostat)

Σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης το μείγμα φόρων και κοινωνικών παροχών επηρεάζει τον κίνδυνο φτώχειας του πληθυσμού. Χώρες με πολύ υψηλή φορολογία (όπως η Δανία και η Σουηδία) έχουν αναγκαστικά και εκτεταμένο σύστημα κοινωνικών παροχών για να αντισταθμίσουν τον κίνδυνο φτώχειας των πιο ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Από όλες τις χώρες της Ε.Ε., αυτή που εμφανίζει τη χειρότερη επίδοση των μέτρων κοινωνικής προστασίας σε όρους μείωσης του κινδύνου φτώχειας, είναι η Ελλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : Το φορολογικό σύστημα της Βουλγαρίας

3.1 Η οικονομία της Βουλγαρίας

Η Δημοκρατία της Βουλγαρίας είναι χώρα της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Βρέχεται στα ανατολικά από τη Μαύρη Θάλασσα, ενώ συνορεύει με την Ελλάδα στα νότια, την Τουρκία στα ανατολικά, τη Βόρεια Μακεδονία στα δυτικά, τη Σερβία και τη Ρουμανία στα βόρεια. Η Βουλγαρία είναι η 16η σε έκταση χώρα της Ευρώπης. Η θέση της την έχει καταστήσει σταυροδρόμι διαφόρων πολιτισμών και ως τέτοιο ανέδειξε μερικά από τα αρχαιότερα μεταλλουργικά, θρησκευτικά και άλλα πολιτιστικά τεχνουργήματα στον κόσμο.

Ο πληθυσμός της χώρας είναι κατά κύριο λόγο αστικός και συγκεντρωμένος κυρίως στα διοικητικά κέντρα των 28 επαρχιών της. Η Βουλγαρία είναι ενιαία κοινοβουλευτική δημοκρατία με υψηλό βαθμό πολιτικού, διοικητικού και οικονομικού συγκεντρωτισμού και ισχυρότερη εκτελεστική θέση εκείνη του πρωθυπουργού. Η σημερινή πολιτική δομή χρονολογείται από την υιοθέτηση ενός δημοκρατικού συντάγματος το 1991. Το Σύνταγμα της Βουλγαρίας παρέχει επίσης δυνατότητες άμεσης δημοκρατίας.

Εικόνα 1 : Η σημαία και το εθνόσημο της Βουλγαρίας

Οι ισχυρότεροι τομείς της οικονομίας είναι η βαριά βιομηχανία, η παραγωγή ενέργειας και η γεωργία, που στηρίζονται όλοι σε τοπικούς φυσικούς πόρους. Η Βουλγαρία έχει μια αναδυόμενη οικονομία της αγοράς στην ανώτερη μεσαία σειρά εισοδήματος, όπου ο ιδιωτικός τομέας παράγει το 80% του ΑΕΠ. Από κυρίως αγροτική χώρα, με κατ'εξοχήν αγροτικό πληθυσμό το 1948, τη δεκαετία του 1980 η Βουλγαρία είχε μετατραπεί σε μια βιομηχανική οικονομία με την επιστημονική και τεχνολογική έρευνα στην κορυφή των προτεραιοτήτων των δαπανών του προϋπολογισμού της. Οι οικονομικοί δείκτες έχουν επιδεινωθεί εν μέσω της οικονομικής κρίσης του 2007-2008.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Η οικονομία της Βουλγαρίας είναι ανοικτή στην ελεύθερη αγορά, με προηγμένο ιδιωτικό τομέα, λόγω των στρατηγικών βιομηχανιών του κράτους, ειδικότερα από το 2007, όπου και προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Κατέγραψε υψηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης χάρη στην εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων, ενώ τα τελευταία έτη η οικονομία αναπτύσσεται με ρυθμούς της τάξης του 3%-4%. Αξιοσημείωτη είναι η δημοσιονομική πειθαρχία που επιδεικνύουν οι βουλγαρικές κυβερνήσεις, διατηρώντας το δημόσιο χρέος σε ποσοστό κάτω του 30% του ΑΕΠ. Η Παγκόσμια Τράπεζα χαρακτηρίζει την οικονομία της χώρας ως “οικονομία άνω του μεσαίου εισοδήματος”, ενώ σύμφωνα με την ετήσια έρευνα της Ease Doing Business, το 2019, την τοποθετεί στην 59η θέση ανάμεσα σε 190 χώρες από όλο τον κόσμο.

Διάγραμμα 6 : Ρυθμός αύξησης ΑΕΠ στην Βουλγαρία
(Πηγή : Eurostat – BCCI)

Δυστυχώς, όμως, η διαφθορά παραμένει ένα ακόμη εμπόδιο για την οικονομική ανάπτυξη. Η Βουλγαρία είναι ένα από τις πιο διεφθαρμένα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατατάσσεται 75η στο Δείκτης Αντίληψης για τη Διαφθορά. Η διαφθορά κοστίζει περίπου το 15% του ΑΕΠ της Βουλγαρίας, σύμφωνα με εκτιμήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η ανεπαρκής επιβολή του νόμου και η συνολικά χαμηλή ποιότητα της δημόσιας διοίκησης παραμένουν προκλήσεις για την πάταξη της διαφθοράς. Ωστόσο η καταπολέμηση της διαφθοράς έχει γίνει το επίκεντρο της κυβέρνησης, λόγω της προσχώρησης στην ΕΕ, και αρκετά προγράμματα κατά της διαφθοράς έχουν αναληφθεί από διάφορες κυβερνητικές υπηρεσίες.

3.2 Η Βουλγαρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι Ευρωπαίοι ήταν εξαιρετικά επιφυλακτικοί απέναντι στη Βουλγαρία λόγω του μικρού ποσοστού που είχε στις εξωτερικές συναλλαγές της Ένωσης αλλά κυρίως επειδή ήταν σταθερά συνδεδεμένη με την Σοβιετική ένωση. Παρόλα αυτά υποβάλλει το Δεκέμβριο του 1995 επίσημη αίτηση προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή ένωση. Το Μάρτιο του 1998 αποφασίζεται εταιρική σχέση μεταξύ Βουλγαρίας και Ε.Ε. Ορόσημο για την διαδικασία ένταξης της αποτέλεσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το Δεκέμβριο του 2002, όπου αναφέρεται ότι η Βουλγαρία θα καταστεί πλήρες μέλος της Ε.Ε. το 2007, αφού συνεχιστούν οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις και προσαρμογές στις συνθήκες της Ένωσης.

Μετά τις πρώτες κοινοβουλευτικές εκλογές του 1991 της Βουλγαρίας ξεκίνησε στη χώρα μια έντονη προσπάθεια μεταρρυθμίσεων νομικού, κοινωνικού αλλά κυρίως οικονομικού χαρακτήρα. Στόχευαν στην οικονομική ανάπτυξη και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών κυρίως μέσω σταθερών πολιτικών συνθηκών, κίνητρο, δηλαδή, για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Με την οικονομική κατάσταση να μεταβάλλεται θετικά και την οικονομική ανάπτυξη αλλά και την πολιτική σταθερότητα, η Βουλγαρία το 2007 εισέρχεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πλέον μέλημα της Βουλγαρίας είναι η ένταξη της στην Ευρωζώνη, αφού δεσμεύτηκε στην υιοθέτηση του ευρώ όταν θα πληροί όλες τις αναγκαίες προϋποθέσεις. Το νόμισμα της αυτή τη στιγμή είναι το βουλγαρικό λεβ (BGN).

Η Βουλγαρία έχει 17 μέλη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου, όπου συνέρχονται τακτικά οι υπουργοί των κρατών μελών για να εγκρίνουν τη νομοθεσία της ΕΕ και να συντονίζουν τις πολιτικές της, συμμετέχουν τακτικά εκπρόσωποι της βουλγαρικής κυβέρνησης, ανάλογα με τον τομέα πολιτικής που αποτελεί αντικείμενο της συνεδρίασης. Η Βουλγαρία έχει 12 εκπροσώπους στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, το οποίο εκπροσωπεί τους εργοδότες, τους εργαζομένους και άλλες ομάδες συμφερόντων, γνωμοδοτεί σχετικά με την προτεινόμενη νομοθεσία, ώστε να σχηματίζεται μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του πιθανού αντίκτυπου μιας προτεινόμενης νομοθετικής πράξης στις συνθήκες απασχόλησης και την κοινωνική κατάσταση στα κράτη μέλη. Η Βουλγαρία έχει 12 εκπροσώπους στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών, δηλαδή τη συνέλευση εκπροσώπων περιφερειακών και τοπικών αρχών της ΕΕ. Πρόκειται για ένα

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

συμβουλευτικό όργανο που γνωμοδοτεί σχετικά με την προτεινόμενη νομοθεσία, ώστε να συνεκτιμώνται οι απόψεις όλων των περιφερειών της ΕΕ. Τέλος, Η Βουλγαρία επικοινωνεί με τα όργανα της ΕΕ και μέσω της μόνιμης αντιπροσωπείας της στις Βρυξέλλες. Ως η «πρεσβεία της Βουλγαρίας στην ΕΕ», η βουλγαρική μόνιμη αντιπροσωπεία έχει ως κύριο καθήκον να διασφαλίζει την αποτελεσματικότερη δυνατή προαγωγή των συμφερόντων και των πολιτικών της χώρας στην ΕΕ.

Το Συμβούλιο της Ε.Ε. δεν έχει μόνιμο πρόεδρο (όπως π.χ. η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο). Αντίθετα, χρέη προέδρου αναλαμβάνει η χώρα που ασκεί την εκ περιτροπής εξαμηνιαία προεδρία του Συμβουλίου. Κατά τη διάρκεια των 6 αυτών μηνών, την προεδρία ασκούν οι υπουργοί της χώρας αυτής, οι οποίοι βοηθούν στην κατάρτιση της ημερήσιας διάταξης των συνεδριάσεων του Συμβουλίου για κάθε τομέα πολιτικής, και παράλληλα διευκολύνουν τον διάλογο με τα άλλα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. Η Βουλγαρία άσκησε την προεδρία του Συμβουλίου την περίοδο : Ιανουάριος-Ιούνιος 2018.

Οι χρηματοδοτικές συνεισφορές των κρατών μελών στον προϋπολογισμό της ΕΕ κατανέμονται δίκαια, ανάλογα με τους πόρους τους. Όσο μεγαλύτερη είναι η οικονομία μιας χώρας, τόσο περισσότερα χρήματα αυτή καταβάλλει - και αντιστρόφως. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ δεν αποσκοπεί στην αναδιανομή του πλούτου, αλλά εστιάζει στις ανάγκες των Ευρωπαίων πολιτών συνολικά.

Οικονομικές σχέσεις της Βουλγαρίας με την ΕΕ το 2017:

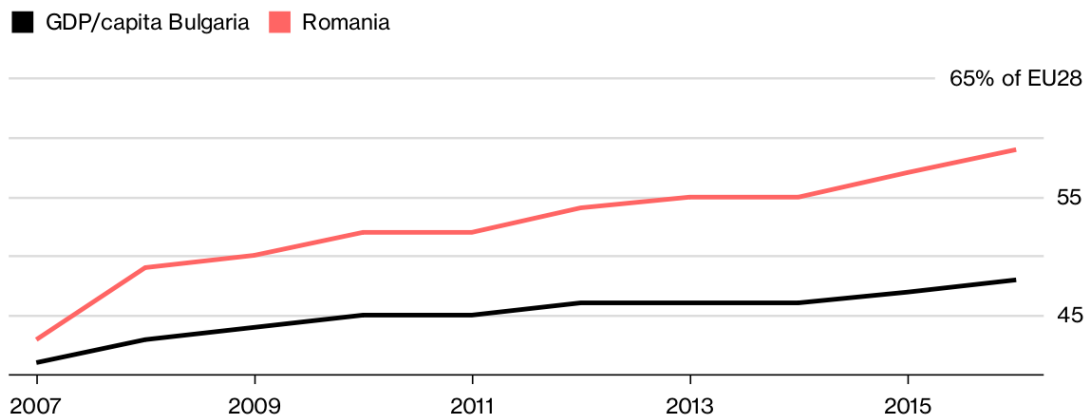
- Συνολικές δαπάνες της ΕΕ στη Βουλγαρία: 1,896 δισ. Ευρώ
- Συνολικές δαπάνες της ΕΕ ως ποσοστό του βουλγαρικού ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος (ΑΕΕ): 3,76%
- Συνολική συνεισφορά της Βουλγαρίας στον προϋπολογισμό της ΕΕ: 0,379 δισ. Ευρώ
- Συνεισφορά της Βουλγαρίας στον προϋπολογισμό της ΕΕ ως ποσοστό του ΑΕΕ της χώρας: 0,75 %

Τα ποσά που συνεισφέρει η Βουλγαρία στον προϋπολογισμό της ΕΕ βοηθούν στη χρηματοδότηση προγραμμάτων και έργων σε όλες τις χώρες της ΕΕ - π.χ. κατασκευή δρόμων, επιδότηση ερευνητών και προστασία του περιβάλλοντος.

Η ένταξη της Βουλγαρίας στην ΕΕ υποσχόταν την γεφύρωση του κενού που χώριζε την χώρα με την πλούσια Δυτική Ευρώπη, καθώς θα ενίσχυε το εμπόριο και θα έφερνε δισεκατομμύρια ευρώ σε επενδύσεις. Πράγματι, οι εξαγωγές έχουν διπλασιαστεί σε

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

σχέση με την περίοδο που δεν ήταν μέλος της ένωσης και το επίπεδο ζωής έχει βελτιωθεί. Ωστόσο, οι ρυθμοί αύξησης των μισθών είναι απογοητευτικοί ενώ οι εργαζόμενοι εξακολουθούν να φεύγουν από την Βουλγαρία, η οποία είναι από τις πιο φτωχές χώρες-μέλη της ΕΕ. Σε αντίθεση με την γειτονική Ρουμανία, η οποία μπήκε την ίδια εποχή στην ΕΕ αλλά προχώρησε πιο αποφασιστικά σε μεταρρυθμίσεις και έχει καταγράψει μεγαλύτερα κέρδη και οικονομική ανάπτυξη.

Διάγραμμα 7 : Πορεία ανάπτυξης Βουλγαρίας-Ρουμανίας από τη στιγμή ένταξης τους στην Ε.Ε.
(Πηγή : Eurostat)

3.3 Το φορολογικό σύστημα της Βουλγαρίας

Με την ένταξη της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκίνησε και η διαδικασία εναρμόνισης της φορολογικής νομοθεσίας της χώρας με τις οδηγίες και τους

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

κανονισμούς της Ε.Ε. Η φορολογική μεταρρύθμιση που έλαβε χώρα εκείνη τη χρονιά είχε στόχο αφενός την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και αφετέρου την εξασφάλιση ενός λειτουργικού, απλοποιημένου φορολογικού συστήματος φιλικό για τις ξένες (και όχι μόνο) επενδύσεις που θα το χαρακτήριζε η διαφάνεια, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο (Κοντοπούλου, 2011). Η Βουλγαρία ανήκει στα κράτη με προνομιακό φορολογικό καθεστώς.

Οι σημαντικότεροι φόροι που ισχύουν στη Βουλγαρία είναι (Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων Σόφιας, 2011) :

- Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων (10% επί των καθαρών κερδών)
- Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων (10% επί των καθαρών κερδών)
- Φόρος παρακράτησης μερισμάτων (5%)
- Φόρος προστιθεμένης αξίας (ΦΠ, DDS) (20% και μηδενικός προκειμένου για ενδοκοινοτικές συναλλαγές)

Επίσης, επιβάλλεται Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης (ΕΦΚ) σε προϊόντα καπνού, στο αλκοόλ, στα αυτοκίνητα πολυτελείας, στο πετρέλαιο και στον ηλεκτρισμό. Με τη μεταρρύθμιση του 2007 εξαιρέθηκαν του ειδικού αυτού φόρου ο καφές και τα παράγωγά του.

Επιπλέον, τα Δημοτικά Συμβούλια καθορίζουν, εντός του πλαισίου του νόμου, το ακριβές ύψος των δημοτικών φόρων και τελών : δημοτικός φόρος σε όλα τα ακίνητα από 0,5% έως 2% και δημοτικός φόρος μεταβίβασης ακινήτων από 1,3% έως 2,6%.

Το καθεστώς φορολογίας στη Βουλγαρία, λοιπόν, χωρίζεται σε δύο βασικές κατηγορίες : άμεσοι (φόρος εισοδήματος εταιρειών, φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, φόροι παρακρατήθεν στην πηγή) και έμμεσοι φόροι (φόρος προστιθεμένης αξίας και ειδικοί φόροι).

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

ΦΟΡΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Φ.Π.Α	0 / 9 / 20
Εταιρικός Φόρος	10
Φόρος Φυσικών Προσώπων	10
Κεφαλαιακά κέρδη	10
Μερίσματα	0 / 5
Δικαιώματα	10
Τόκοι	10
Ασφαλιστικές εισφορές	13,78 για τον εργαζόμενο και 18,92 - 19,62 για τον εργοδότη

Πίνακας 2 : Φορολογικοί συντελεστές στη Βουλγαρία
(Πηγή : <https://www.taxexperts.gr>)

3.4 Φορολογία εισοδήματος

Η φορολογία εισοδήματος ορίζεται από ένα σύνολο νομικών διατάξεων που εισήχθησαν το 1998 και έκτοτε η φορολογική διοίκηση προσπαθεί διαρκώς να εναρμονιστεί με τα δυτικοευρωπαϊκά πρότυπα (Κοντοπούλου, 2011).

3.4.1 Φυσικά πρόσωπα

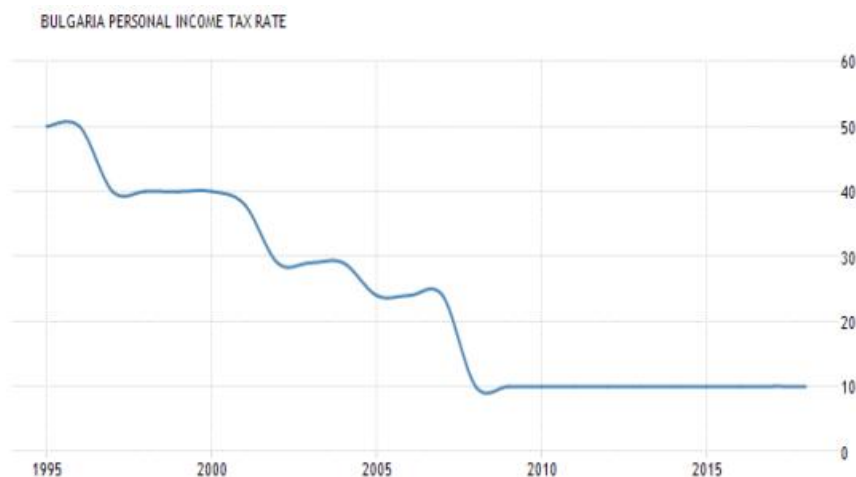
Η φορολόγηση φυσικών προσώπων εφαρμόζεται σε φορολογικούς κατοίκους της Βουλγαρίας, οι οποίοι ανεξάρτητα της υπηκοότητας διακρίνονται σε ημεδαπά ή αλλοδαπά φυσικά πρόσωπα. Ημεδαποί είναι όσοι έχουν μόνιμη διεύθυνση στην Βουλγαρία (αλλά μόνο αν και το κέντρο των βιοτικών του συμφερόντων βρίσκεται στη

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Βουλγαρία) ή όσοι έχουν διαμείνει στη Βουλγαρία για περισσότερο από 183 ημέρες σε μια περίοδο 12 μηνών. Στην περίπτωση αυτή το πρόσωπο αυτό θεωρείται κάτοικος Βουλγαρίας στο ημερολογιακό έτος κατά το οποίο υπερέβη τις 183 ημέρες. Αλλοδαποί χαρακτηρίζονται άτομα στα οποία έχει ανατεθεί εργασία στο εξωτερικό από βουλγάρικη εταιρεία ή το ίδιο το κράτος ή τα άτομα με βιοτικά συμφέροντα στη Βουλγαρία (καθορίζεται με βάση τους προσωπικούς και οικονομικούς δεσμούς του προσώπου με τη χώρα). Τα ημεδαπά φυσικά πρόσωπα φορολογούνται για εισοδήματα από πηγές στη Βουλγαρία και εκτός της χώρας. Τα αλλοδαπά φυσικά πρόσωπα φορολογούνται μόνο για εισοδήματα από πηγές στη Βουλγαρία.

Εάν υπάρχει μια Σύμβαση Αποφυγής Διπλής Φορολογίας (ΣΑΔΦ), η φορολογική κατοικία ενός προσώπου καθορίζεται με βάση τις διατάξεις της σύμβασης αυτής, η οποία υπερισχύει των εθνικών διατάξεων. Η Βουλγαρία έχει υπογράψει ΣΑΔΦ με 70 χώρες (Ruskov and Colleagues Lawyers, 2018).

Με βάση τις διατάξεις του φορολογικού συστήματος της Βουλγαρίας το εισόδημα που φορολογείται προέρχεται από όλες τις πηγές εισοδήματος που αποκτιούνται από ένα φορολογούμενο άτομο κατά τη διάρκεια του οικονομικού φορολογικού έτους με εξαίρεση το εισόδημα που είναι μη φορολογήσιμο. Μη φορολογήσιμο εισόδημα είναι το εισόδημα από ενοίκια αγροτικής γης, υποτροφίες για σπουδές ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης εντός και εκτός χώρας, το εισόδημα από τους τόκους και τις καταθέσεις σε τοπικές εμπορικές τράπεζες και σε παραρτήματα αλλοδαπών, συντάξεις, επιδόματα τέκνων, αποζημιώσεις ξένων διπλωματών και εμπορικών αντιπροσώπων, κέρδη από λαχεία και αποζημιώσεις ασφαλιστηρίων συμβολαίων.

Διάγραμμα 8 : Ατομικός φόρος εισοδήματος την περίοδο 1995-2018
(Πηγή : Tradingeconomics.com, National Revenue Agency, Bulgaria)

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Μέχρι το 2007 ο φορολογικός συντελεστής που εφαρμόζεται ποικίλλει ανάλογα με την προέλευση του εισοδήματος (μισθωτή εργασία ή κάποια άλλη πηγή). Κυμαίνεται μεταξύ 12% και 29% και εξελίσσεται κατά τρόπο προοδευτικό. Από 01/01/2018 καταργείται η προοδευτική φορολόγηση και καθιερώνεται ενιαίος φόρος για όλα τα εισοδήματα φυσικών προσώπων (πλην ατομικών επιχειρήσεων) 10%. Τα καθαρά κέρδη των ατομικών επιχειρήσεων φορολογούνται με ενιαίο φόρο 15%, ενώ οι τόκοι από τραπεζικές καταθέσεις υπόκεινται σε μειωμένο συντελεστή 8%.

3.4.2 Νομικά πρόσωπα

Σύμφωνα με το Corporate Income Taxation Act όλες οι εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των συμμετοχικών, με την καταστατική τους έδρα στη Βουλγαρία υπόκεινται σε φορολογία νομικών προσώπων (εταιρειών). Στη φορολογία αυτή συμπεριλαμβάνονται, επίσης, ξένα νομικά πρόσωπα και συμμετοχικές εταιρείες για το μέρος των κερδών τους που προέρχονται από την μόνιμη δραστηριότητα εντός της χώρας.

Οι κυριότερες μορφές επιχειρήσεων στην Βουλγαρία είναι :

- OOD - Εταιρεία περιορισμένης Ευθύνης.
- SD - Γενικής Συμμετοχής.
- KD - Περιορισμένης Συμμετοχής.
- EOOD - Μονοπρόσωπη Εταιρεία περιορισμένη ευθύνης.
- AD - Ανώνυμη Μετοχική Εταιρεία.
- KDA - Μετοχική Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης.

Υπάρχουν δύο ειδών επιχειρήσεις, ανεξαρτήτου μορφής : αυτές που είναι σε καθεστώς ΦΠΑ (εγγεγραμμένες, επομένως, στο σύστημα VIES) και αυτές που δεν είναι σε καθεστώς ΦΠΑ (ούτε εγγεγραμμένες στο σύστημα VIES). Η εγγραφή υπό του νόμου περί ΦΠΑ είναι υποχρεωτική και προαιρετική. Οι εταιρείες με φορολογούμενο κύκλο πάνω από 50.000 λέβα ή αυτές που παρουσιάζουν ενδοκοινοτικές συναλλαγές πάνω από 20.000 λέβα είναι υποχρεωμένες, μέσα σε περίοδο 14 ημερών από τη λήξη φορολογικής περιόδου που απέκτησε αυτό τον κύκλο εργασιών, να υποβάλει αίτηση για εγγραφή υπό καθεστώς ΦΠΑ. Επίσης, ανεξάρτητα από το φορολογούμενο κύκλο

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

εργασιών, υποχρεωτική είναι η εγγραφή υπό καθεστώς ΦΠΑ, οποιασδήποτε εταιρείας που δεν βρίσκεται στη χώρα αλλά σε κάποιο άλλο κράτος μέλος της ΕΕ και εκτελεί πωλήσεις εξ' αποστάσεως πάνω από 70.000 λέβα. Όλες οι υπόλοιπες εταιρείες μπορούν να εγγραφούν υπό καθεστώς ΦΠΑ οικειοθελώς.

Μέχρι τις 31/12/2007 οι ιδιοκτήτες ατομικών επιχειρήσεων φορολογούνταν με ένα μικτό σύστημα προοδευτικού φόρου και σταθερού ποσού. Από το 2007 και έπειτα τα νομικά πρόσωπα φορολογούνται με σταθερό φορολογικό συντελεστή 10% επί των πραγματοποιούμενων ετήσιων κερδών τους. Όσον αφορά τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, τα κέρδη υπολογίζονται βάση των λογιστικών κερδών/ζημιών σύμφωνα με τα λογιστικά πρότυπα της χώρας, ενώ για τις μεγάλες επιχειρήσεις ακολουθούνται τα διεθνή λογιστικά πρόσωπα. Υπάρχουν κάποιες εταιρείες που έχουν διαφορετικό καθεστώς φορολόγησης, όπως για παράδειγμα οι ναυτιλιακές που φορολογούνται με βάση το τονάζ του λειτουργούντος εμπορικού τους στόλου.

Ετήσιο εισόδημα (BGN)	Συντελεστής φόρου
<2.400	0
2.400 – 3.000	20%
3.000 – 7.200	22% + 120 BGN
>7.200	24% + 1.044 BGN

Πίνακας 3 : Φορολογικοί συντελεστές ατομικών επιχειρήσεων έως το 2007

Οι φορολογικές δηλώσεις υποβάλλονται μέχρι 31 Μαρτίου κάθε έτους, ενώ η καταβολή του φόρου δεν μπορεί να γίνει αργότερα από την 30η Απριλίου. Κάθε δήλωση πρέπει να συνοδεύεται από την ετήσια οικονομική έκθεση μαζί με τα σχετικά παραρτήματα που ορίζει ο νόμος και ένα αντίγραφο της έκθεσης (σύμφωνα με τον ανεξάρτητο νόμο οικονομικού λογιστικού ελέγχου).

Σύμφωνα με το φορολογικό σύστημα της Βουλγαρίας (Χρυσαφή, 2014), οι λογιστικές ζημιές μπορούν να μεταφερθούν μόνο για πέντε διαδοχικά έτη. Δεν επιτρέπεται η μεταφορά ζημιών σε προηγούμενες χρήσεις, παρά μόνο σε περίπτωση ξένων πηγών και μόνο σε σχέση με εισόδημα που προέρχεται από ξένες πηγές και ίδια δραστηριότητα.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Εάν στο τέλος του αντίστοιχου ημερολογιακού έτους η αναλογία ανάμεσα σε ξένα και ίδια κεφάλαια είναι μεγαλύτερη από 2:1 τότε η εκπιπτόμενη δαπάνη από τόκους δεν μπορεί να υπερβαίνει το 75% των κερδών προ τόκων και φόρων. Σε αντίθετη περίπτωση, οι δαπάνες από τόκους αναγνωρίζονται εξ ολοκλήρου ως εκπιπόμενο έξοδο. Το ποσό που δεν εκπίπτει στο τρέχον ημερολογιακό έτος μπορεί να μεταφερθεί στα επόμενα 3. Αυτοί είναι οι λεγόμενοι κανόνες μικρής κεφαλαιοποίησης.

Σε περίπτωση που μια εταιρεία εμφανίσει ζημία σε ένα ημερολογιακό έτος, το πλεόνασμα που προκύπτει από τα έξοδα τόκων μπορεί να προστεθεί στο χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα και οι εν λόγω δαπάνες τόκων να μεταφερθούν στα επόμενα τρία φορολογικά έτη, μειώνοντας με αυτόν τον τρόπο κατά αντίστοιχο ποσό τη ζημία.

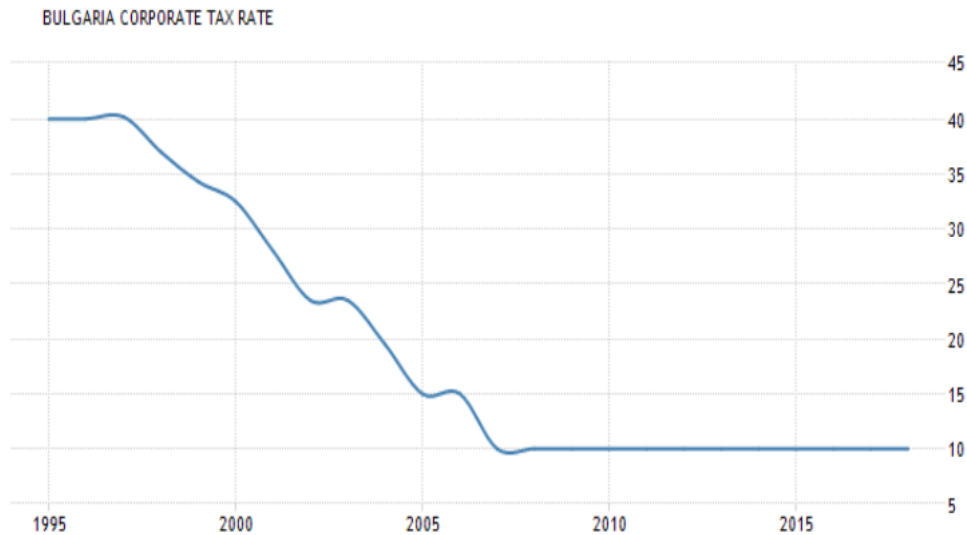
Τα κέρδη κεφαλαίου περιλαμβάνονται στο εταιρικό εισόδημα και επομένως αποτελούν κανονικά αντικείμενο φόρου. Εξαιρέση αποτελούν τα κέρδη κεφαλαίου από μετοχές ανώνυμων εταιρειών καθώς και από εμπορικά δικαιώματα σε μετοχές εταιρειών εισηγμένων στο βουλγάρικο χρηματιστήριο.

Επίσης, οι επιχειρήσεις που έχουν επενδύσει σε υποβαθμισμένες περιοχές (όπου η ανεργία, δηλαδή, είναι μεγαλύτερη του μέσου όρου της χώρας) μπορούν να επωφεληθούν από ορισμένες φορολογικές διευκολύνσεις εφόσον πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις. Απαλλαγή μέχρι και 100% του εταιρικού φόρου για βιομηχανικές μονάδες, εγκατεστημένες σε περιοχές με ανεργία που ξεπερνά το 35% τουλάχιστον του μέσου όρου. Η συγκεκριμένη απαλλαγή ισχύει για μία πενταετία ανεξαρτήτως από την εξέλιξη της ανεργίας. Μείωση του εταιρικού φόρου μέχρι το 10% επί της αξίας των πάγιων επενδύσεων, (με την εξαίρεση των επιβατικών αυτοκινήτων), με την προϋπόθεση πως η επένδυση πραγματοποιείται σε περιοχή που το ποσοστό της ανεργίας είναι μεγαλύτερο κατά 50% του εθνικού μέσου όρου. Επιχειρήσεις που προσλαμβάνουν εγγεγραμμένους ανέργους επωφελούνται με ειδική έκπτωση, δηλαδή αφαίρεση από τα κέρδη των αμοιβών και εργοδοτικών εισφορών μέχρι και για 12 μήνες. Απαλλαγή από τον εταιρικό φόρο για νομικά πρόσωπα που εκτελούν προγράμματα τεχνικής συνεργασίας, χρηματοδοτούμενα από τα κοινοτικά προγράμματα PHARE και ISPA.

Το βουλγαρικό φορολογικό σύστημα αποτελεί ένα περιβάλλον που ευνοεί την ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων, κυρίως λόγω της μεγάλης μείωσης των φορολογικών συντελεστών. Το ποσοστό φορολογίας το 1995 ήταν 40% για τις μεγάλες επιχειρήσεις,

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

ενώ σταδιακά μειώθηκε και την 1^η Ιανουαρίου του 2007 έφτασε το 10%. Η αρχική επένδυση, οι υπολογιστές μαζί με το λογισμικό και τα κινητά τηλέφωνα ωφελούνται από ένα ειδικό ποσοστό απόσβεσης 50%.

Διάγραμμα 9 : Εταιρικός φόρος εισοδήματος την περίοδο 1995-2018
(Πηγή : Tradingeconomics.com, National Revenue Agency, Bulgaria)

3.4.3 Φόρος παρακράτησης μερισμάτων

Φόρος παρακρατημένος στην πηγή σύμφωνα με το Νόμο περί φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων παρακρατιέται και πληρώνεται μόνο όταν το πρόσωπο που παίρνει το εισόδημα είναι νομικό πρόσωπο. Η Πράξη Εταιρικού Φόρου Εισοδήματος καθιερώνει τη διαδικασία παρακράτησης φόρου, σύμφωνα με την οποία ο φόρος που παρακρατείται στην πηγή, παρακρατείται και επιστρέφεται ανάλογα με το αν η εταιρεία, του αντίστοιχου εισοδήματος, έχει ή όχι μόνιμη εγκατάσταση στη Βουλγαρία. Το ποσοστό του φόρου, που παρακρατείται από τις εδρεύουσες νομικές οντότητες και που διανέμουν τα μερίσματα ή τις μετοχές σε ένα πλεόνασμα εκκαθάρισης, είναι 5%. Δεν υπόκεινται σε παρακράτηση μερίσματα που διανέμει θυγατρική εταιρεία με έδρα τη Βουλγαρία, προς τη μητρική του εταιρεία εφόσον αυτή έχει την έδρα της σε κράτος

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

μέλος της ΕΕ και κατέχει τουλάχιστον ποσοστό 15% του κεφαλαίου της θυγατρικής για τουλάχιστον δέκα συνεχόμενα έτη.

Ο φόρος που παρακρατείται στην πηγή επιβάλλεται, επίσης, και σε εισοδήματα νομικών προσώπων που έχουν την πηγή τους στη Βουλγαρία αλλά δεν διαθέτουν επαγγελματική εγκατάσταση στη χώρα. Το ποσοστό φόρου είναι 10%. Αντικείμενο παρακράτησης σε αυτήν την περίπτωση είναι :

- Εισοδήματα από τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές συναλλαγές από τα εδρεύοντα νομικά πρόσωπα, το κράτος και τους δήμους
- Πληρωμές τόκων, όπου συμπεριλαμβάνονται και οι τόκοι στο πλαίσιο χρηματοοικονομικών συμβάσεων μίσθωσης
- Εισοδήματα από μισθώματα κινητής ιδιοκτησίας
- Δικαιώματα πνευματικών και συγγραφικών αδειών
- Αμοιβές για υπηρεσίες τεχνικής υποστήριξης
- Πληρωμές από συμφωνίες franchising
- Αποζημιώσεις για την παροχή συμβουλών διοίκησης
- Εισοδήματα από ακίνητη περιουσία ή από σχετικές συναλλαγές

Μοναδική εξαίρεση στην παρακράτηση για τα κέρδη από κεφάλαιο αποτελούν όσα προέρχονται από μετοχές ΑΕ και δικαιώματα σε μετοχές εταιρειών που διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο της Βουλγαρίας.

3.4.4 Φόρος προστιθέμενης αξίας

Ο φόρος προστιθέμενης αξίας επιβαρύνει την παράδοση αγαθών και την παροχή υπηρεσιών από επαχθή αίτια. Η νέα πράξη φόρου προστιθέμενης αξίας τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2007, ημερομηνία ένταξης της χώρας στην Ε.Ε. Ο φορολογικός συντελεστής ανέρχεται στο 20% και αποδίδεται από τους υποκείμενους στο φόρο κάθε μήνα. Ισχύει μειωμένος συντελεστής ΦΠΑ, 7%, για ξενοδοχειακές υπηρεσίες (εκ μέρους ξενοδοχείων προς tour operators για οργανωμένα ταξίδια) και μηδενικός συντελεστής ΦΠΑ για εξαγωγές και ενδοκοινοτικές προμήθειες (ασφάλειες, υπηρεσίες υγείας, κλπ).

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

3.4.5 Άλλοι φόροι

Φόρος ακίνητης περιουσίας

Όλα τα ακίνητα (οικόπεδα και κτίρια), με εξαίρεση τις αγροτικές και δασικές εκτάσεις επιβαρύνονται με ετήσιο φόρο. Ως φορολογική βάση καθορίζεται η αξία του ακινήτου την 1^η Ιανουαρίου κάθε έτους και υπολογίζεται με βάση είδος του ακινήτου, το έτος κτήσης ή/και κατασκευής, την τοποθεσία του, την οικονομική του απόσβεση κ.α..

Μέχρι το 2007 ο φόρος υπολογιζόταν με συντελεστή 1,5% επί της φορολογητέας αξίας του ακινήτου. Ωστόσο για ένα ακίνητο, που καταγράφεται σαν κύρια κατοικία, το ποσό του φόρου μειώνεται κατά 50%, ενώ στην περίπτωση που ο ιδιοκτήτης μόνιμης κατοικίας είναι άτομο με ειδικές ανάγκες το ποσό μειώνεται σε 75%. Με τη μεταρρύθμιση του 2007, όμως, οι φορολογικοί συντελεστές καθορίζονται από τα δημοτικά συμβούλια με συντελεστές 0,1% - 2,5% επί της φορολογητέας αξίας (η καθαρή λογιστική αξία της ιδιοκτησίας συν το συσσωρευμένο κόστος απόσβεσης). Δεν υπόκεινται σε φόρο τα ακίνητα που ανήκουν σε δήμους, στο κράτος, στον Ερυθρό Σταυρό.

Φόρος κληρονομιάς

Ο φόρος κληρονομιάς επιβάλλεται σε περιουσία που βρίσκεται στη Βουλγαρία ή στο εξωτερικό και κληρονομείται από πολίτες της Βουλγαρίας αλλά και σε περιουσία εντός χώρας που κληρονομείται από μη Βούλγαρους κατοίκους. Το ποσοστό φόρου είναι 0.7 -1.4 % όταν κληρονομείται από συγγενείς και 5 – 10 % σε διαφορετική περίπτωση.

Φόρος μεταβίβασης κεφαλαίου

Φόρος 15% επιβάλλεται σε περιπτώσεις μεταβίβασης κεφαλαίου με επαχθή αιτία, όπως :

- Πώληση οχημάτων, ο φόρος δεν επιβάλλεται όταν η χρονική περίοδος διακράτησης του οχήματος είναι λιγότερο από ένα έτος

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

- Πώληση ακινήτων, δεν επιβάλλεται φόρος αν το ακίνητο αποτελούσε μόνιμη κατοικία του πωλητή κατά τα τελευταία τρία έτη πριν τη συναλλαγή ή στις περιπτώσεις που η διακράτηση του ακινήτου υπερβαίνει τα πέντε έτη.
- Πώληση ατομικής επιχείρησης.
- Πώληση μεριδίων και μετοχών εμπορικών επιχειρήσεων.

Φόρος δωρεών

Ο φόρος δωρεών επιβάλλεται στην περιουσία που κατακτάται με δωρεά ή μ οποιοδήποτε άλλο τρόπο. Οι φορολογικοί συντελεστές των φόρων κληρονομιάς εφαρμόζονται και εδώ. Ο φόρος είναι πληρωτέος από αυτόν που του γίνεται η δωρεά. Στην περίπτωση που το άτομο που δέχεται τη δωρεά ζει στο εξωτερικό, ο φόρος είναι πληρωτέος από το συμβαλλόμενο μέρος που δωρίζει την περιουσία, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις ορίζεται απαλλαγή από τη φορολογία.

3.5 Φορολογική διοίκηση

Η Εθνική Φορολογική Υπηρεσία της Βουλγαρίας ιδρύθηκε το 2003 και αποτελείται από την Κεντρική Διοίκηση, με αντικείμενο εργασίας τον προγραμματισμό και σχεδιασμό και τις περιφερειακές υπηρεσίες με κύριο μέλημα τη συλλογή των φόρων και των εισφορών της κοινωνικής ασφάλισης.

Ένα σύστημα μηχανοργάνωσης και ηλεκτρονικής υποστήριξης στηρίζει το έργο της φορολογικής υπηρεσίας. Όσοι θέλουν να πληροφορηθούν για το βουλγαρικό φορολογικό σύστημα μπορούν να στραφούν στη σύγχρονη ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών της χώρας.

Οι βούλγαροι φορολογούμενοι μπορούν να υποβάλλουν τις φορολογικές τους δηλώσεις μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας κάνοντας χρήση της ηλεκτρονικής υπογραφής τους. Υπάρχει, επίσης, η δυνατότητα ταχυδρομικής υποβολής των δηλώσεων καθώς και η δυνατότητα υποβολής των φόρων μέσω τραπεζικού

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

λογαριασμού. Τέλος, οι βούλγαροι πολίτες μπορούν να καλούν το τηλεφωνικό κέντρο του Υπουργείου Οικονομικών για να υποβάλλουν τα ερωτήματα τους για φορολογικά και ασφαλιστικά θέματα. Η τηλεφωνική χρέωση για τα πέντε πρώτα λεπτά είναι δωρεάν.

Η Εθνική Φορολογική Υπηρεσία της Βουλγαρίας αποτελεί μια προσπάθεια της χώρας για την εναρμόνιση της με τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχει οικοδομηθεί ένα νέο φορολογικό πλαίσιο, βάσει των προτύπων της ΕΕ και φιλοδοξείται να περάσει στην εθνική συνείδηση των Βούλγαρων. Για αυτό, στόχος της Φορολογικής Υπηρεσίας είναι η ολοκλήρωση του προγραμματισμένου έργου της, η εμπέδωση των μεθόδων που έχει επιλέξει για την επικοινωνία με τους πολίτες και η θεσμική ενδυνάμωση της νέας φορολογικής διοίκησης.

3.6 Εξέλιξη Βουλγαρίας

Η βουλγάρικη οικονομία κατάφερε να βγει από την κρίση ιδιαίτερα γρήγορα, τη στιγμή που η κυβέρνηση απέφυγε την υιοθέτηση σκληρών μέτρων λιτότητας. Τη δεκαετία του 2000 η χώρα αναμόρφωσε ριζικά το φορολογικό της σύστημα, μετακινούμενη από την προοδευτική φορολόγηση σε αυτή με ενιαίο συντελεστή.

Το φορολογικό σύστημα της Βουλγαρίας είναι ιδιαίτερος ευνοϊκό για μια επιχείρηση, λόγω των άμεσων επιστροφών ΦΠΑ. Η ταχύτητα στην επιστροφή του ΦΠΑ δύναται να συνδεθεί με τη χαμηλή γραφειοκρατία που υπάρχει στη χώρα. Να μην ξεχνά κανείς, φυσικά, πως η χώρα διατηρεί πανευρωπαϊκά το χαμηλότερο ποσοστό του εταιρικού φόρου εισοδήματος (10%). Σημαντικό ρόλο στην επιλογή της Βουλγαρίας ως χώρας προορισμού για την ίδρυση μιας εταιρείας, διαδραματίζει, επίσης, το εργατικό κόστος. Ένας επιπλέον παράγοντας που ευνοεί είναι η ευκολία πρόσβασης σε εξωτερική χρηματοδότηση από τις τράπεζες που δραστηριοποιούνται στη χώρα (Kapitsinis, 2018).

Σημαντικό στοιχείο υπέρ της απόφασης για μετεγκατάσταση στη Βουλγαρία, αποτελεί η σταθερότητα του θεσμικού της πλαισίου. Το 2007 η χώρα μπήκε στην ΕΕ, πράξη που

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

επέφερε το άνοιγμα των συνόρων με την παράλληλη άρση των εμπορικών περιορισμών και την κατάργηση των δασμών. Το 2007 συντελείται και η μεγάλη φορολογική μεταρρύθμιση η οποία συνεχίζει να ισχύει έως και σήμερα με μικρές τροποποιήσεις.

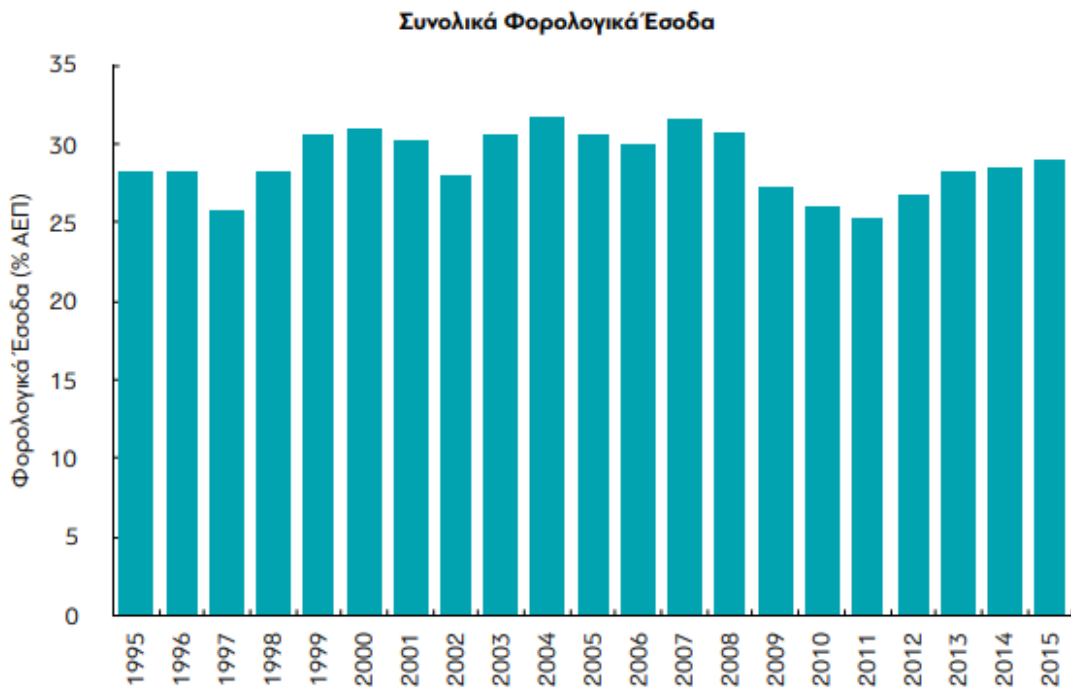
Συνοπτικά, μέχρι το 2007, η φορολογία εισοδήματος στη Βουλγαρία στηριζόταν στην εφαρμογή προοδευτικών φορολογικών συντελεστών για το προσωπικό εισόδημα που κυμαίνονταν από 20%-24% ανάλογα με το ύψος του φορολογητέου εισοδήματος. Το σύστημα είχε αφορολόγητο όριο 2.400BGN και διέθετε πλήθος φορολογικών κινήτρων και ελαφρύνσεων. Τα κέρδη των επιχειρήσεων φορολογούνταν με σταθερό συντελεστή 15%, ο οποίος είχε ήδη μειωθεί δραστικά από 40% που ήταν το 1996.

Το βασικό χαρακτηριστικό της μεταρρύθμισης ήταν η εισαγωγή ενός ενιαίου φορολογικού συντελεστή για τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, που ορίστηκε σε 10%. Παράλληλα, καταργήθηκε το αφορολόγητο όριο καθώς και αρκετές φοροελαφρύνσεις. Οι φορολογικοί κάτοικοι Βουλγαρίας φορολογούνται με τον παραπάνω συντελεστή για όλα τα εισοδήματά τους ανεξαρτήτως γεωγραφικής πηγής, ενώ οι μη φορολογικοί κάτοικοι μόνο για τις υπηρεσίες που έχουν παραχθεί στη Βουλγαρία.

Μετά το 2008, όταν έγινε η μεταρρύθμιση στη φορολογία εισοδήματος, τα έσοδα από φόρους εισοδήματος σε φυσικά πρόσωπα ως ποσοστό του ΑΕΠ παρουσίασαν μια σταθερότητα, ενώ τα έτη 2014 και 2015 ενισχύθηκαν, φτάνοντας το 3,1% του ΑΕΠ (από 2,8% το 2008). Η μείωση του συντελεστή των εταιρικών κερδών είχε μάλλον αρνητική επίδραση στα έσοδα από εισόδημα νομικών προσώπων, τα οποία μειώθηκαν από 2,4% του ΑΕΠ το 2009 σε 2,1% το 2015.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Διάγραμμα 10 : Φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στη Βουλγαρία
(Πηγή : Eurostat)

Σύμφωνα με τον Kalchev (2014) το φορολογικό σύστημα στη Βουλγαρία απέχει πολύ από το ιδανικό φορολογικό σύστημα ενιαίου φορολογικού συντελεστή. Η μεταρρύθμιση δεν απλοποίησε το σύστημα. Ο φορολογικός κώδικας παρέμεινε πολύπλοκος, με πλήθος εξαιρέσεων και απαλλαγών που οδηγούν σε περιορισμό της φορολογικής βάσης, τόσο για τα φυσικά όσο και για τα νομικά πρόσωπα. Στοιχεία διπλής φορολόγησης, όπως η φορολόγηση των μερισμάτων, διατηρήθηκαν και υπάρχουν κάποιες εξαιρέσεις στην εφαρμογή του ενιαίου συντελεστή φορολόγησης. Η φορολόγηση με ενιαίο συντελεστή μείωσε την προοδευτικότητα του φορολογικού συστήματος στη Βουλγαρία, και φαίνεται ότι επηρέασε την ανισότητα του εισοδήματος, η οποία κατέγραψε ανοδική τάση μετά το 2013, παραμένοντας υψηλότερη συγκριτικά με την ΕΕ. Το ποσοστό απασχόλησης και των δύο φύλων, μετά τη σημαντική υποχώρηση το 2009, κινήθηκε ανοδικά πλησιάζοντας την υψηλότερη τιμή του που είχε σημειωθεί το 2008. Αυτό αποτελεί ένδειξη ότι η φορολογική μεταρρύθμιση δεν είχε αρνητικό αποτέλεσμα στην αγορά εργασίας και στα κίνητρα των ατόμων για τη συμμετοχή τους στο εργατικό δυναμικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : Μεθοδολογία έρευνας

4.1 Εισαγωγή

«Έρευνα είναι η δημιουργική εργασία που αναλαμβάνεται σε συστηματική βάση με σκοπό την αύξηση του αποθέματος γνώσης. Στην έρευνα, μπορεί να μην προσδοκάται (βασική έρευνα) ή να προσδοκάται (εφαρμοσμένη έρευνα) η χρήση του αποθέματος

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

γνώσης για την επινόηση νέων εφαρμογών.» (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης- Επιτροπή Ερευνών, 2009)

Μία έρευνα δεν γίνεται μόνο και μόνο για την έρευνα αλλά για κάποιο πρακτικό και μελλοντικό σκοπό. Αποσκοπεί, κυρίως, στο να περιγράψει, να ταξινομήσει, να διαγνώσει, να ερμηνεύσει, να ανακαλύψει, να μετρήσει, να αξιολογήσει και να συσχετίσει γεγονότα. Ο σαφής και ξεκάθαρος προσδιορισμός του στόχου και σκοπού της έρευνας είναι απαραίτητος, αφού χωρίς αυτόν δεν μπορεί να προσδιοριστεί το είδος των πληροφοριών που είναι απαραίτητες για την διεξαγωγή της έρευνας (Ο.Π, 2010).

Υποχρέωση του ερευνητή είναι η αντικειμενική παρουσίαση του προβλήματος και όχι η λύση του. Για αυτό, λοιπόν, πρέπει να μελετήσει το θέμα σε βάθος χρησιμοποιώντας όλες του τις ικανότητες και δυνατότητες.

Σε κάθε ερευνητική διαδικασία η μεθοδολογία που ακολουθείται είναι αυτή που κρίνει το αποτέλεσμα της εκάστοτε έρευνας. Στόχος είναι να φτάσει η έρευνα σε συμπεράσματα και ουσιαστικές απαντήσεις. Οι μέθοδοι που ακολουθούνται, σε αυτήν την προσπάθεια, κρίνουν την επιτυχία ή μη της έρευνας και μέσω αυτών παρουσιάζονται τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα πάνω στο θέμα που αναλύεται.

Με τον όρο “μέθοδος” νοείται η λογική διαδικασία που ακολουθεί το ανθρώπινο πνεύμα για την προσέγγιση της πραγματικότητας για τη γνώση της αλήθειας. Η τεχνική, όμως, είναι μια απολύτως συγκεκριμένη και ακριβής ενέργεια, της οποίας η αναγκαιότητα και τα όρια καθορίζονται από την μέθοδο. Υπάρχουν τεχνικές μικρής και μεγάλη ακρίβειας ή χαμηλής και υψηλής εγκυρότητας. Κάθε ερευνητής στο πλαίσιο της ίδιας μεθόδου δύναται να χρησιμοποιήσει διαφορετικές τεχνικές για την διερεύνηση του ίδιου προβλήματος και επομένως την επίτευξη του ίδιου σκοπού (Ο.Π., 2010).

Καταλήγοντας, με τον όρο μεθοδολογία εννοούμε το σύνολο των διαδικασιών και των μεθόδων που εφαρμόζονται από έναν ειδικό, ώστε να πραγματοποιηθεί μια ερευνητική διαδικασία. Σε αυτήν την προσπάθεια χρησιμοποιούνται σωστά ορθολογικές τεχνικές αλλά και διαδικασίες, οι οποίες είναι συνδυασμένες για τη διεύρυνση ενός προβλήματος που υφίσταται στο σύνολο του (Ζαφειρόπουλος, 2005).

4.2 Επιλογή μεθόδου

Η μέθοδος της έρευνας είναι αυτή που δίνει τις κατευθύνσεις για την οργάνωση της έρευνας και την επίτευξη του στόχου της, καθώς πρόκειται για “εγκεφαλική” σύλληψη που οργανώνει το σύνολο όλων των ενεργειών για την κατάληξη σε συμπεράσματα χρησιμοποιώντας πληθώρα τεχνικών. Με άλλα λόγια, μέθοδος είναι η εργασία μετασχηματισμού ποιοτικών δεδομένων σε ποσοτικά ανάλογα με την χρήση που γίνεται στην ανάλυση περιεχομένου.

Η έρευνα αυτή ξεκίνησε με την εύρεση και συλλογή πληροφοριών από σχετικές μελέτες, στοιχεία και αξιολογήσεις σε βιβλιογραφικό επίπεδο. Το ερευνητικό ερώτημα που προέκυψε μετά την ανασκόπηση του θεωρητικού πλαισίου είναι το εξής : “Κατά πόσο η τάση προοδευτικότητας στη φορολογία εισοδήματος επηρεάζει την ανάπτυξη κάποιας χώρας και κατά επέκταση τον τρόπο ζωής των πολιτών της”.

Η ερευνητική προσέγγιση του συγκεκριμένου θέματος γίνεται με ποσοτική έρευνα, όπου η συλλογή δεδομένων και πληροφοριών γίνεται με ερωτηματολόγιο.

4.3 Σκοπός και στόχος έρευνας

Ο σημαντικότερος και πιο αποδοτικός τρόπος συλλογής εσόδων για τον κρατικό μηχανισμό είναι το φορολογικό σύστημα. Οι υποσχέσεις της κάθε κυβέρνησης μιας χώρας για προσφορά και βελτίωση των δημοσίων αγαθών προϋποθέτει και επιβάλλει στους πολίτες της την εισφορά των αντίστοιχων οικονομικών υποχρεώσεων. Για αυτό, λοιπόν, κάθε νέα κυβέρνηση υπόσχεται μεταρρυθμίσεις του φορολογικού συστήματος της, προκείμενου να γίνει πιο δίκαιο και βατό στους πολίτες αλλά και να αποφέρει στην ίδια τα απαραίτητα έσοδα.

Η συγκεκριμένη έρευνα, λοιπόν, πραγματοποιήθηκε για να παρουσιαστεί το θέμα της φορολογίας και πως οι αλλαγές που παρατηρούνται διαρκώς στη φορολόγηση πολιτών επηρεάζει τον τρόπο ζωής τους. Παρακολουθώντας, στο πλαίσιο αυτό, την οικονομική εξέλιξη ευρωπαϊκών χωρών γεννήθηκε επίσης το ερώτημα κατά πόσο η είσοδος τους

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

στην Ευρωπαϊκή Ένωση και οι απαραίτητες φορολογικές μεταρρυθμίσεις που γίνανε για το σκοπό αυτό βοήθησαν ή όχι στη βελτίωση της.

Για την διερεύνηση των ερωτημάτων αυτών πραγματοποιήθηκε εκπόνηση έρευνας συλλογής πρωτογενών δεδομένων μέσω δημοσκόπησης. Η διαδικασία πραγματοποίησης μιας δημοσκόπησης περιλαμβάνει τη δειγματοληψία, το σχεδιασμό του ερωτηματολογίου, τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και την ανάλυση των δεδομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : Μεθοδολογία Έρευνας

5.1 Εισαγωγή

Τα ερωτηματολόγια των ερευνών είναι ένας σχετικά απλός τρόπος για τη λήψη δεδομένων. Πρόκειται, συνήθως, για ένα έντυπο που περιέχει μια σειρά δομημένων ερωτήσεων με μια συγκεκριμένη σειρά και στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει (Ζαφειρίου, 2003). Αποτελεί το μέσο επικοινωνίας μεταξύ του ερευνητή και του ερωτώμενου, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, ανάλογα με τη μέθοδο συλλογής των δεδομένων.

Είναι σημαντικό το ερωτηματολόγιο να είναι όσο το δυνατόν απλούστερο, ειδικά εάν δίνεται σε έντυπη μορφή. Τα σύνθετα σχέδια γενικά προσαρμόζονται καλύτερα σε ερωτηματολόγια που διατίθενται μέσω διαδικτύου ή τηλεφώνου.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Οι σύντομες ερωτήσεις που χρησιμοποιούν απλή γλώσσα ελαχιστοποιούν τις πιθανότητες να παρανοηθούν οι ερωτήσεις, καθιστώντας τα αποτελέσματα της έρευνας πιο χρήσιμα. Η απλή γλώσσα είναι εύκολη στην ανάγνωση και στην κατανόηση, καθιστώντας το ερωτηματολόγιο λιγότερο δύσκολο προς συμπλήρωση από τους συμμετέχοντες.

Για τον σχεδιασμό του ερωτηματολογίου αρχικά πρέπει να δοθούν απαντήσεις σε βασικά ερωτήματα, όπως τι είδους πληροφορίες πρέπει να συλλεχθούν, από ποιους, ποιο θα είναι το περιεχόμενο των ερωτήσεων και ποια η διατύπωση τους, ποιος ο τύπος των ερωτήσεων και με ποια σειρά.

Το ερωτηματολόγιο για την έρευνα αυτή χωρίστηκε σε 5 ενότητες. Η πρώτη ενότητα αφορά στην αντίληψη των πολιτών για το φορολογικό σύστημα γενικώς. Περιλαμβάνει αρχικά κάποιες ερωτήσεις σχετικές με την γνώμη των πολιτών για την φορολογία του ελληνικού κράτους και κάποιες για το βουλγαρικό φορολογικό σύστημα. Για την απάντηση των ερωτήσεων αυτών χρησιμοποιήθηκε η 5-βάθμια κλίμακα Likert, όπου «1=Καθόλου», «2=Λίγο», «3=Ούτε πολύ /Ούτε λίγο», «4=Πολύ» και «5=Πάρα πολύ». Στις επόμενες ερωτήσεις της πρώτης ενότητας οι πολίτες επιλέγουν από μία σειρά πιθανών απαντήσεων για το ποιοι πληρώνουν τους περισσότερους φόρους, τι γνώμη έχουν για τα ποσά που πληρώνουν και την άποψη τους για διάφορα προβλήματα του ελληνικού φορολογικού συστήματος.

Η δεύτερη ενότητα σχετίζεται με την Ευρωπαϊκή Ένωση και το όφελος των χωρών που γίνονται μέλη της. Και εδώ οι ερωτήσεις απαντώνται με βάση την 5-βάθμια κλίμακα Likert.

Η τρίτη ενότητα αποτελείται από ερωτήσεις για την συνεχή αλλαγή των φορολογικών συστημάτων και την εξέλιξη της χώρας μετά τις αλλαγές. Πέντε πιθανές απαντήσεις με την κλίμακα Likert. Η επόμενη ερώτηση με απαντήσεις πολλαπλής επιλογής έχει ως στόχο την μέτρηση της άποψης των πολιτών για την βελτίωση του ελληνικού φορολογικού συστήματος.

Η τρίτη ενότητα περιλαμβάνει γενικές ερωτήσεις για να εκτιμηθεί κατά πόσο οι ερωτώμενοι γνωρίζουν το θέμα της έρευνας αλλά και για να ακουστούν οι προτάσεις βελτίωσης της φορολογικής πολιτικής και αν οι συνεχείς μεταρρυθμίσεις έχουν κάποιο αποτέλεσμα.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Η τέταρτη και τελευταία ενότητα συλλέγει τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων. Αυτό σημαίνει φύλο, ηλικία, εκπαίδευση, επάγγελμα και κατά μέσο όρο μηνιαίο προσωπικό εισόδημα.

Στο ερωτηματολόγιο υπάρχει ένα μικρό εισαγωγικό κείμενο το οποίο περιγράφει το σκοπό της έρευνας ενώ καθίσταται σαφές πως η συμμετοχή σε αυτή είναι εθελοντική και δίνεται εγγύηση για την ανωνυμία και την εμπιστευτικότητα.

Το δείγμα της έρευνας αποτελεί το σύνολο πολιτών διαφόρων ηλικιών και από διάφορα κοινωνικά στρώματα. Η συγκέντρωση των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε κατά την χρονική περίοδο του Ιουνίου και του Αυγούστου του έτους 2019.

Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων οι πολίτες δεν αρνήθηκαν τη συμμετοχή τους στην έρευνα, γεγονός που οφείλεται στο ότι η έρευνα ήταν ανώνυμη και επειδή οι περισσότεροι ήταν πρόθυμοι να βοηθήσουν στην έρευνα που έγινε στα πλαίσια της παρούσας πτυχιακής εργασίας και στην διεξαγωγή αποτελεσμάτων.

Στο κεφάλαιο της μεθοδολογία θα παρουσιαστεί το πρακτικό της παρούσας μελέτης. Στην αρχή παρατίθεται ο τρόπος συλλογής των δεδομένων καθώς και το δείγμα. Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί το εργαλείο συλλογής των δεδομένων(ερωτηματολόγιο) και στη συνέχεια οι στατιστικές μέθοδοι που διενεργήθηκαν.

5.2 Δείγμα

Τα στοιχεία για τη μελέτη αυτή βασίζονται σε έρευνα ερωτηματολογίου και το δείγμα ήταν εργαζόμενοι..... Τα δεδομένα συγκεντρώθηκαν μέσω ενός ερωτηματολογίου το οποίο στάλθηκε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Τα ερωτηματολόγια στάλθηκαν σε 50 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε διάφορους κλάδους(???)...και απο αυτά επιστράφηκαν πίσω συμπληρωμένα 28 ερωτηματολόγια δημιουργώντας ένα ποσοστό ανταπόκρισης 56%(response rate).

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

5.3 Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Το ερωτηματολόγιο της παρούσας μελέτης δημιουργήθηκε από ειδικούς (panel experts) καθηγητές οικονομικών σχολών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων της χώρας.

Το ερευνητικό εργαλείο της μελέτης απαρτίζεται από τρεις κατηγορίες ερωτήσεων με βάση το είδος της υπο διερεύνηση μεταβλητής.

Η πρώτη κατηγορία αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων, το δεύτερο μέρος απαρτίζεται από ερωτήσεις με απαντήσεις από 1=λίγο έως 5=πάρα πολύ και το τρίτο μέρος απαρτίζεται από ονομαστικές (nominal) μεταβλητές η οποίες επιδέχονταν απάντηση ναι ή όχι.

5.4 Μεθοδολογία Στατιστικής Ανάλυσης

Για τη στατιστική ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο λογισμικού SPSS Statistics. Συγκεκριμένα οι απαντήσεις των ερωτηματολογίων αρχικά καταγράφηκαν σε μορφή Excel και στη συνέχεια περάστηκαν στο πρόγραμμα SPSS για να πραγματοποιηθεί η επεξεργασία και η ανάλυση τους.

Όσο αφορά την περιγραφική στατιστική, τα δεδομένα αυτής παρουσιάστηκαν τόσο με τη μορφή πινάκων, όσο και με τη μορφή διαγραμμάτων.

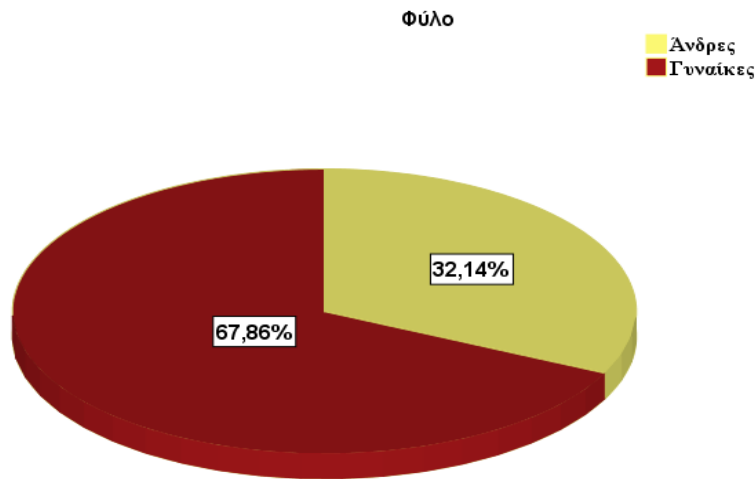
Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής του δείγματος.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Πίνακας 1

		Φύλο	
		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	Άνδρας	9	32,1
	Γυναίκα	19	67,9
	Σύνολο	28	100,0

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα(πίνακας 1), το 32,14% των ερωτώμενων ήταν άνδρες ενώ το 67,86% γυναίκες.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η ηλικία των ερωτώμενων.

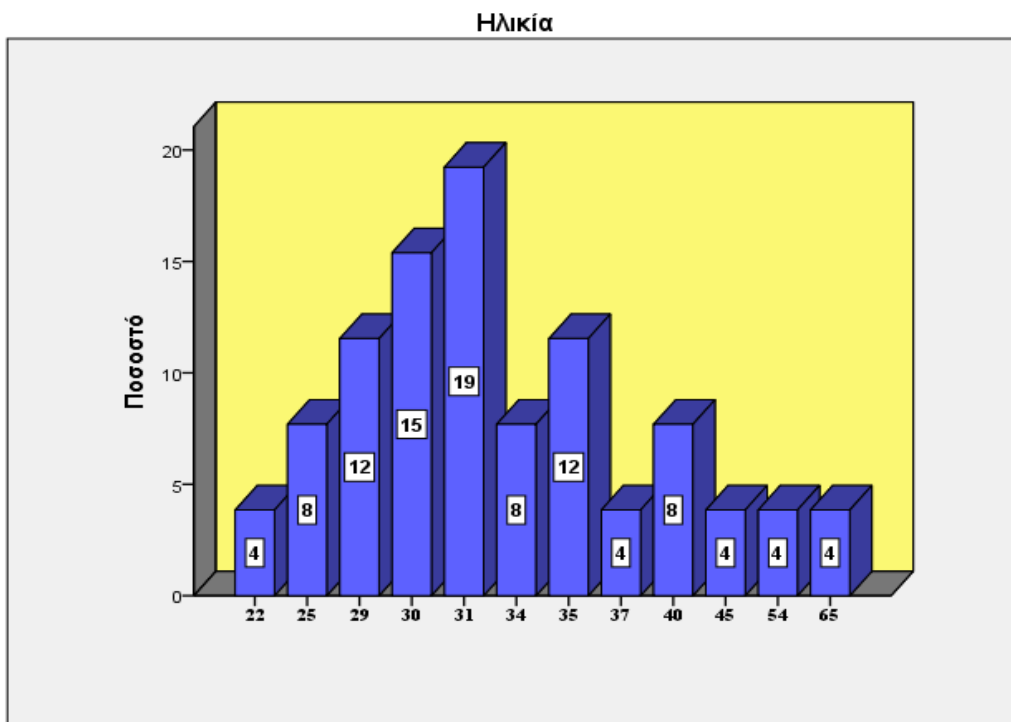
Πίνακας 2

Ηλικία			
		Συχνότητα	Ποσοστό
	22,00	1	3,8
	25,00	2	7,7
	29,00	3	11,5
Valid	30,00	4	15,4
	31,00	5	19,2
	34,00	2	7,7
	35,00	3	11,5

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

	37,00	1	3,8
	40,00	2	7,7
	45,00	1	3,8
	54,00	1	3,8
	65,00	1	3,8
	Σύνολο	26	100,0
Ελλειπούσες Τιμές	999,00	2	
Σύνολο		28	

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, το μεγαλύτερο ποσοστό ήταν 31 ετών.

Το επάγγελμα των ατόμων του δείγματος παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα με τους περισσότερους εξ'αυτών να είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι.

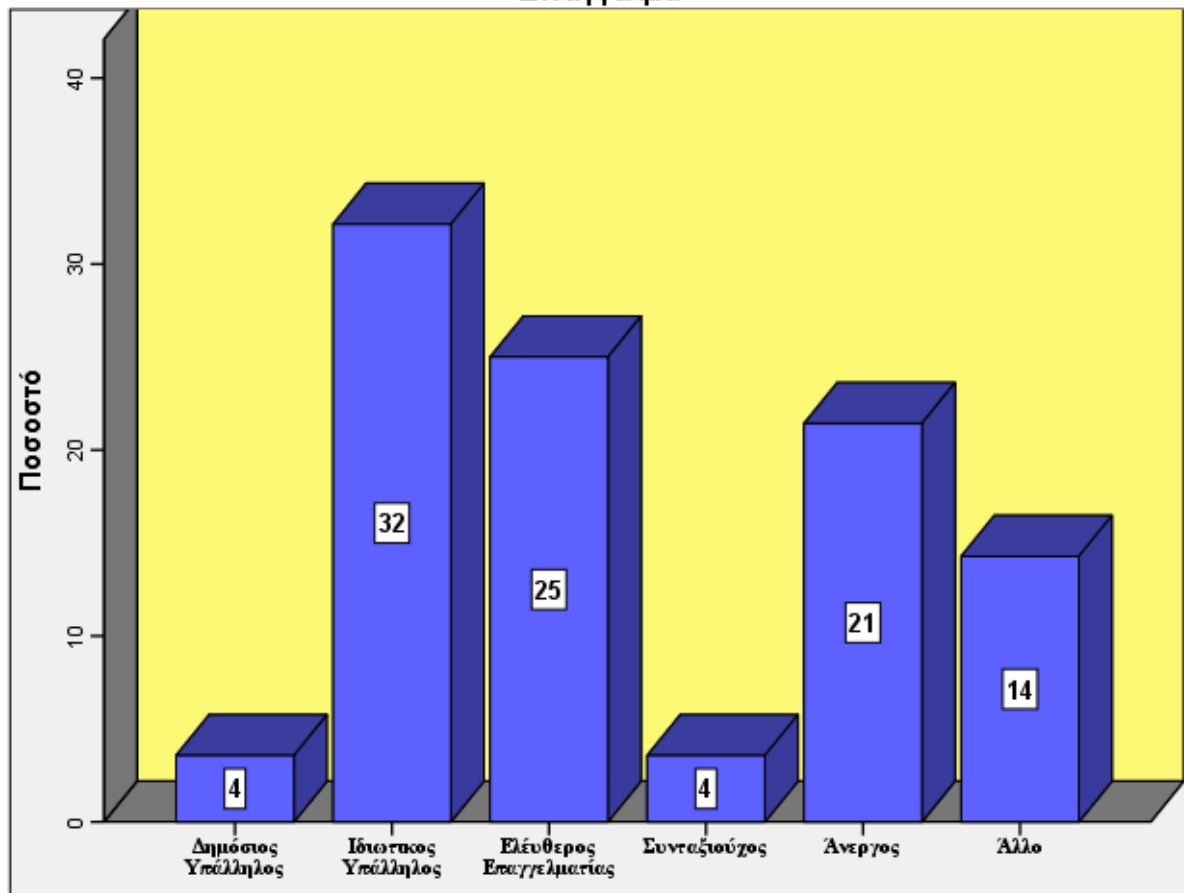
Πίνακας 3

Επάγγελμα

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

	Συχνότητα	Ποσοστό
Δημόσιος Υπάλληλος	1	3,6
Ιδιωτικός Υπάλληλος	9	32,1
Ελεύθερος Επαγγελματίας	7	25,0
Valid Συνταξιούχος	1	3,6
Ανεργος	6	21,4
Άλλος	4	14,3
Σύνολο	28	100,0

Επάγγελμα

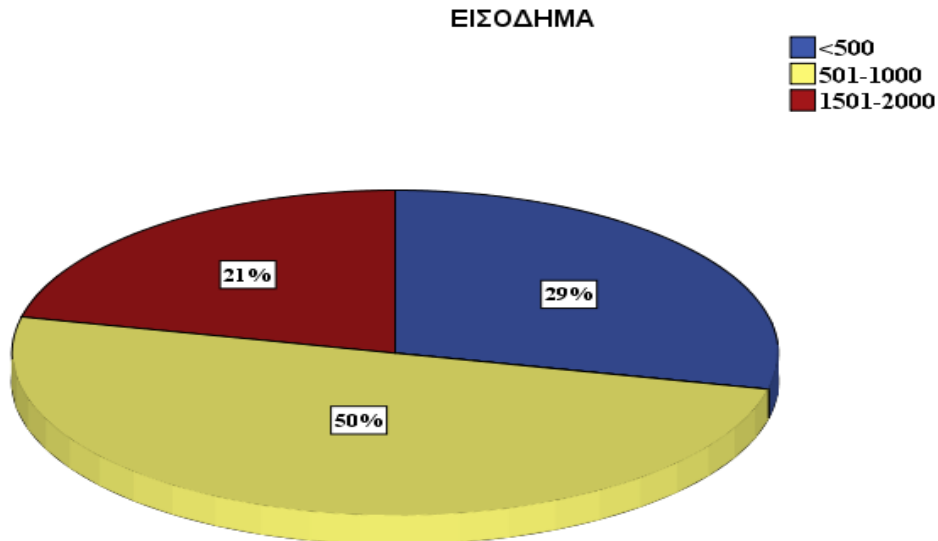

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Όσο αφορά τώρα το εισόδημα των ερωτώμενων, η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων του δείγματος έχουν μηνιαίο εισόδημα μεταξύ 501 και 1000 ευρώ.

Πίνακας 4

		Εισόδημα	
		Συχνότητα	Ποσοστό
Valid	<500	8	28,6
	501-1000	14	50,0
	1501-2000	6	21,4
	Σύνολο	28	100,0

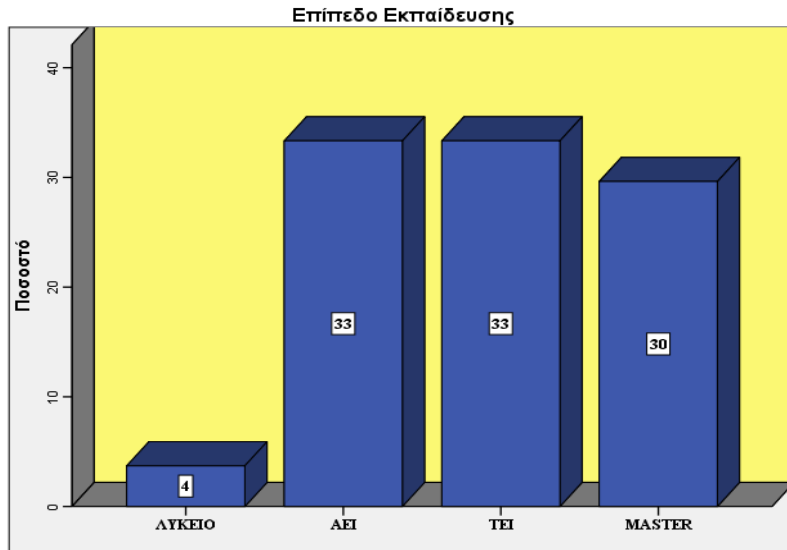
Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το επίπεδο εκπαίδευσης των συμμετοχόντων στην έρευνα.

Πίνακας 5

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Εκπαίδευση			
		Συχνότητα	Ποσοστό
	Λύκειο	1	3,7
	ΑΕΙ	9	33,3
Valid	ΤΕΙ	9	33,3
	master	8	29,6
	Σύνολο	27	100,0
Ελλειπούσες Τιμές	999,00	1	
	Σύνολο	28	

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων (66%) είναι απόφοιτοι ΑΕΙ και ΤΕΙ

Πίνακας 6

Περιγραφικά Μέτρα

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

	Γνωρίζω τον τρόπο λειτουργίας ενός φορολογικού συστήματος	Η επιβολή φόρου πρέπει να γίνεται ανάλογα με τα εισοδήματα-περιουσιών πολιτών	Γνωρίζω τον τρόπο λειτουργίας του ελληνικού φορολογικού συστήματος	Γνωρίζω τον τρόπο λειτουργίας του βουλγαρικού φορολογικού συστήματος	Είμαι ικανοποιημένος από το σημερινό φορολογικό σύστημα της χώρας μου	Η φορολογική πολιτική που ακολουθεί ένα κράτος είναι αποτέλεσμα της ορθής διάγνωσης των αιτιών των οικονομικών προβλημάτων της	Πιστεύω πως φορολογία και ανισότητα είναι δύο μεγέθη αλληλένδετα	Ποιος ο βαθμός σημαντικότητας της φορολογικής συνείδησης στη γενική λειτουργία του φορολογικού συστήματος μιας χώρας
Valid	28	28	28	27	28	27	27	26
Ελλειπούσες Τιμές	0	0	0	1	0	1	1	2
M.O	3,11	3,6786	2,8929	1,3333	1,8929	3,4	2,5926	3,19
Διάμεσος	3,00	4,0000	3,0000	1,0000	2,0000	3,0000	3,0000	3
Επικρατούσα Τιμή	4	4,00 ^a	3,00	1,00	1,00	1,00 ^a	1,00	2
T.A	1,257	1,27812	1,16553	,87706	,95604	1,33440	1,36605	1,38
Ελάχιστο	1	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1
Μέγιστο	5	5,00	5,00	5,00	4,00	5,00	5,00	5

Στον παραπάνω πίνακα (πίνακας 6) παρουσιάζονται τα περιγραφικά μέτρα των απαντήσεων των ερωτώμενων σχετικά με τις επιμέρους μεταβλητές το δείγματος. Ειδικότερα, στον παρακάτω πίνακα (πίνακας 7) παρουσιάζονται οι απαντήσεις των ερωτώμενων στις μεταβλητές αυτές.

Πίνακας 7

Περιγραφικά Μέτρα (%)

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

	Γνωρίζω τον τρόπο λειτουργίας ενός φορολογικού συστήματος	Η επιβολή φόρου πρέπει να γίνεται ανάλογα με τα εισοδήματα-περιουσία των πολιτών	Γνωρίζω τον τρόπο λειτουργίας του ελληνικού φορολογικού συστήματος	Γνωρίζω τον τρόπο λειτουργίας του βουλγαρικού φορολογικού συστήματος	Είμαι ικανοποιημένος από το σημερινό φορολογικό σύστημα της χώρας μου	Η φορολογική πολιτική που ακολουθεί ένα κράτος είναι αποτέλεσμα της ορθής διάγνωσης των αιτιών των οικονομικών προβλημάτων της	Πιστεύω πως φορολογία και ανισότητα είναι δύο μεγέθη αλληλένδετα	Ποιος ο βαθμός σημαντικότητας της φορολογικής συνείδησης στη γενική λειτουργία του φορολογικού συστήματος μιας χώρας
Καθόλου	10,7	7,1	10,7	81,5	42,9	25,9	29,6	11,5
Λίγο	25	14,3	28,6	11,1	32,1	22,2	18,5	26,9
Ουδέτερα	21,4	14,3	32,1	3,7	17,9	25,9	25,9	15,4
Πολύ	28,6	32,1	17,9	-	7,1	14,8	14,8	23,1
Πάρα Πολύ	14,3	32,1 ^a	10,7	3,7		11,1	11,1	23,1

Στον επόμενο πίνακα(πίνακας 8), παρουσιάζεται η άποψη των ερωτώμενων σχετικά με το ποιος πληρώνει περισσότερους φόρους.

Πίνακας 8

Ποιοι θεωρείτε ότι πληρώνουν περισσότερους φόρους

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

	Συχνότητα	Ποσοστό
Valid		
Οι μικρές επιχειρήσεις	10	35,7
Οι μεγάλες επιχειρήσεις	6	21,4
Οι χαμηλά αμοιβόμενοι πολίτες	8	28,6
Οι υψηλά αμοιβόμενοι πολίτες	4	14,3
Σύνολο	28	100,0

Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ποσοστό ερωτώμενων πιστεύει πως οι μικρές επιχειρήσεις πληρώνουν περισσότερους φόρους (35,7%) ενώ το 14,3% πιστεύει πως οι υψηλά αμοιβόμενοι πολίτες πληρώνουν περισσότερους φόρους.

Πίνακας 9- Βασικά προβλήματα στη συλλογή των φόρων

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Ερώτηση	Συχνότητα-Ποσοστό
Τα υπέρογκα ποσά φόρων	18-64,3%
Τα φορολογικά έσοδα δεν ξοδεύονται για όφελος των πολιτών	8-28,6%
Απλή αδιαφορία και απροθυμία	14-50%
Δολιοφθορά πολιτικών	13-46,4%
Έλλειψη έντιμων φοροεισπρακτόρων	4-14,3%

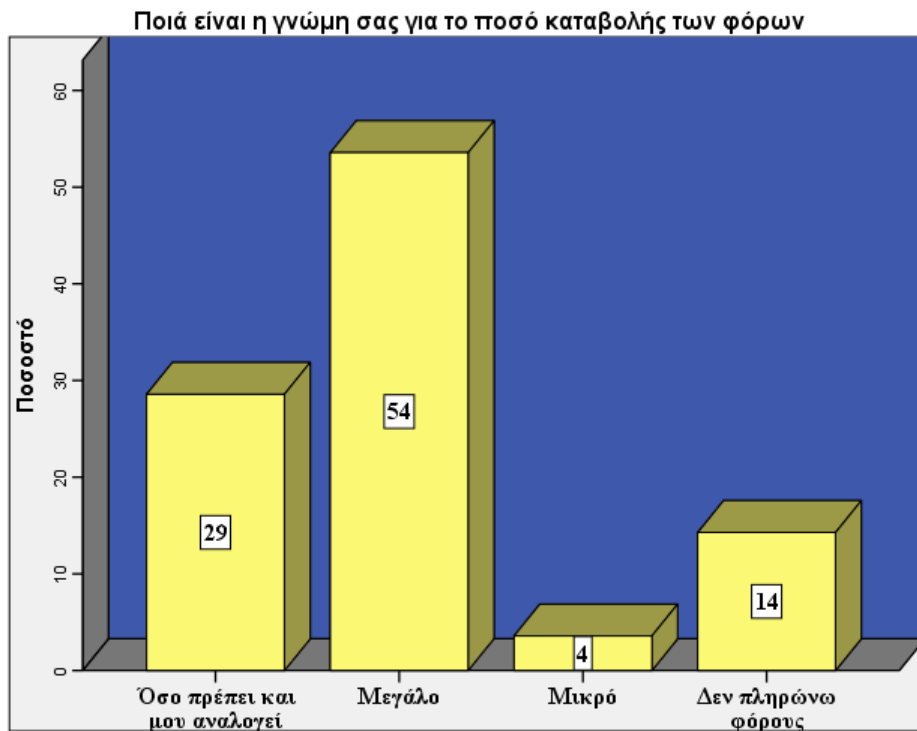
Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, (πίνακας 9) οι περισσότεροι ερωτώμενοι πιστεύουν πως το βασικό πρόβλημα των ερωτώμενων είναι τα υπέρογκα ποσά των φόρων (64,3%).

Πίνακας 10

Ποια είναι η γνώμη σας για το ποσό καταβολής των φόρων		
	Συχνότητα	Ποσοστό
Valid		
Το ποσό φόρου είναι όσο πρέπει και μου αναλογεί	8	28,6
Το ποσό του φόρου είναι μεγάλο	15	53,6
Το ποσό του φόρου είναι μικρό	1	3,6
Δεν πληρώνω φόρους	4	14,3
Σύνολο	28	100,0

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Από τον παραπάνω πίνακα (πίνακας 10) προκύπτει πως οι περισσότεροι ερωτώμενοι πιστεύουν πως το ποσό του φόρου είναι μεγάλο (53,6%), ενώ το 14,3% δεν πληρώνει φόρους.

Στον παρακάτω πίνακες(πίνακες 11,12,13,14) παρουσιάζονται τα περιγραφικά μέτρα των ερωτήσεων.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Πίνακας 11

	Περιγραφικά Μέτρα				
	Η Ευρωπαϊκή Ένωση φροντίζει δίκαια για την οικονομία των κρατών μελών της	Η Ελλάδα επέβαλλε ένα ισχυρότερο και δικαιότερο φορολογικό σύστημα μετά την είσοδο της στην ΕΕ	Η οικονομία της Βουλγαρίας συνεχώς βελτιώνεται χάρη στην είσοδο της στην ΕΕ	Οι νόμοι της ΕΕ ευνοούν τα οικονομικά ισχυρότερα κράτη μέλη της	Είμαι ικανοποιημένος από την αντιμετώπιση της χώρας μου στην ΕΕ
N	28	28	25	26	26
Ελλειπούσες Τιμές	0	0	3	2	2
M.O	1,96	2,21	2,12	3,23	1,96
Διάμεσος	2,00	2,00	2,00	3,50	2,00
Επικρατούσα Τιμή	2,00	2,00	1,00 ^a	4,00	2,00
Τυπική Απόκλιση	0,96	1,13	0,97	1,30	1,03
Ελάχιστο	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Μέγιστο	5,00	5,00	4,00	5,00	4,00

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Πίνακας 12

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

		Περιγραφικά Μέτρα(%)			
		Η Ελλάδα επέβαλλε ένα ισχυρότερο και δικαιότερο φορολογικό σύστημα μετά την είσοδο της στην ΕΕ	Η οικονομία της Βουλγαρίας συνεχώς βελτιώνεται χάρη στην είσοδο της στην ΕΕ	Οι νόμοι της ΕΕ ευνοούν τα οικονομικά ισχυρότερα κράτη μέλη της	Είμαι ικανοποιημένος από την αντιμετώπιση της χώρας μου στην ΕΕ
Καθόλου	35,7	25	32	15,4	38,5
Λίγο	39,3	50	32	11,5	42,3
Ουδέτερα	21,4	10,7	28	23,1	3,8
Πολύ	-	7,1	8	34,6	5,4
Πάρα Πολύ	3,6	7,1	-	15,4	-

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

		Περιγραφικά Μέτρα					
		Οι μεταρρυθμίσει ς του ελληνικού φορολογικού συστήματος την τελευταία δεκαετία έχουν βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο των Ελλήνων	Οι αλλαγές που παρατηρού νται είναι δίκαιες	Οι φορολογικέ ς αλλαγές ευνοούν την φοροδιαφυ γή	Οι φορολογικέ ς αλλαγές ευνοούν τις μεγάλες εταιρείες	Είμαι ικανοποιημένος από το επίπεδο ενημέρωσης από την πολιτεία σχετικά με τις φορολογικές αλλαγές των τελευταίων ετών	Με την εξέλιξη του φορολογικού συστήματος αυξήθηκαν τα έσοδα μου
N	27	27	27	28	28	28	26
Ελλειπούσε ς Τιμές	1	1	1	0	0	0	2
M.O	3,70	2,25	2,03	2,78	2,71	2,10	1,69
Διάμεσος	4,00	2,00	2,00	2,50	2,50	2,00	1,00
Επικρατούσ α Τιμή	5,00	2,00	1,00	2,00	2,00	2,00	1,00
Τυπική Απόκλιση	1,381	1,25	1,01	1,44	1,27	1,19	1,04

Πίνακας 14

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

		Περιγραφικά Μέτρα						
		Οι μεταρρυθμίσεις του ελληνικού φορολογικού συστήματος την τελευταία δεκαετία έχουν βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο των Ελλήνων	Οι αλλαγές που παρατηρούντ αι είναι δίκαιες	Οι φορολογικέ ς αλλαγές ευνοούν την φοροδιαφυ γή	Οι φορολογικέ ς αλλαγές ευνοούν τις μεγάλες εταιρείες	Είμαι ικανοποιημένος από το επίπεδο ενημέρωσης από την πολιτεία σχετικά με τις φορολογικές αλλαγές των τελευταίων ετών	Με την εξέλιξη του φορολογικο ύ συστήματος αυξήθηκαν τα έσοδα μου	
Καθόλου	11,1	29,6	37	21,4	19,7	35,7	61,5	
Λίγο	11,1	40,7	29,6	28,6	32,1	39,3	15,4	
Ουδέτερα	11,1	14,8	29,6	21,4	21,4	10,7	19,2	
Πολύ	29,6	3,7	-	7,1	7,1	7,1	-	
Πάρα Πολύ	37	11,1	3,7	21,4	21,4	7,1	3,8	

Πίνακας 15- Πως μπορεί να βελτιωθεί το ελληνικό φορολογικό σύστημα;

<u>Ερώτηση</u>	<u>Συχνότητα-Ποσοστό</u>
Μείωση των διαφορετικών κατηγοριών φόρου	14-50%
Πιστή υπακοή στις φορολογικές νομοθεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	8-28,6%
Καλύτερη οργάνωση	13-48,1%
Συγκέντρωση φόρων από το κράτος στα πλαίσια ενός πλήρους μηχανογραφημένου φορολογικού συστήματος	14-50%

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Στο επόμενο πίνακα (πίνακας 16), παρουσιάζονται τα περιγραφικά μέτρα των αθροιστικών κλιμάκων του ερωτηματολογίου

Πίνακας 16-Αθροιστικές Κλίμακες

	N	Ελάχιστο	Μέγιστο	M.O	T.A
Αντιλήψεις σχετικά με το φορολογικό σύστημα	25	2,13	3,63	2,7850	,40266
Αντιλήψεις σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση	24	1,20	4,00	2,2833	,71242
Εξέλιξη Φορολογικού Συστήματος	24	1,86	3,57	2,5000	,48582

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει πως οι ερωτώμενοι έχουν θετική αντίληψη σχετικά με την Ε.Ε και λιγότερη θετική σχετικά με το φορολογικό σύστημα της χώρας καθώς και την εξέλιξή του.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Πίνακας 17-Συσχετίσεις

		Αντιλήψεις σχετικά με φορολογικό σύστημα	Ε.Ε	Εξέλιξη Φορολογικού Συστήματος
Αντιλήψεις σχετικά με φορολογικό σύστημα	Pearson Correlation	1	0,549**	0,292
	Sig. (2-tailed)		0,010	0,187
	N	25	21	22
ΕΕ	Pearson Correlation	0,549**	1	0,240
	Sig. (2-tailed)	0,010		0,281
	N	21	24	22
Εξέλιξη Φορολογικού Συστήματος	Pearson Correlation	0,292	0,240	1
	Sig. (2-tailed)	0,187	0,281	
	N	22	22	24
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).				

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, υπάρχει θετική ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της κλίμακας των αντιλήψεων σχετικά με την Ε.Ε. και της κλίμακας των αντιλήψεων σχετικά με το φορολογικό σύστημα της χώρας. Η συσχέτιση αυτή είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $p < 0,05$.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

		Αντιλήψεις σχετικά με φορολογικό σύστημα	ΕΕ	Εξέλιξη Φορολογικού Συστήματος	Ηλικία
	Pearson Correlation	,221	-,164	,076	1
Ηλικία	Sig. (2-tailed)	,311	,444	,724	
	N	23	24	24	26

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Από τον παραπάνω πίνακα δεν προκύπτει συσχέτιση μεταξύ των αθροιστικών κλιμάκων και της ηλικίας των ερωτώμενων.

Στη συνέχεια της μελέτης πραγματοποιήθηκε ο μη παραμετρικός έλεγχος Kruskal Wallis για τη διερεύνηση ύπαρξης στατιστικά σημαντικής διαφοράς μεταξύ των μ.ο των απαντήσεων των ερωτώμενων στις αθροιστικές κλίμακες με βάση τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά (εισόδημα, επίπεδο εκπαίδευσης, φύλο και επάγγελμα). Ο έλεγχος ανέδειξε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των απαντήσεων των ερωτώμενων διαφορετικού επαγγέλματος στην κλίμακα των αντιλήψεων σχετικά με το φορολογικό σύστημα όπως προκύπτει από τον παρακάτω πίνακα.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

	Αντιλήψεις σχετικά με φορολογικό σύστημα	ΕΕ	Εξέλιξη Φορολογικού Συστήματος
Chi-Square	10,260	2,518	2,029
df	4	4	4
Asymp. Sig.	,036	,641	,730

a. Kruskal Wallis Test
b. Grouping Variable: epaggelma

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος Mann-Whitney για ζεύγη δειγμάτων ούτως ώστε να αναδειχθεί η στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των μ.ο των απαντήσεων των ερωτώμενων.

	Επάγγελμα	N	M.O	T.A	Std. Error Mean
Αντιλήψεις σχετικά με φορολογικό σύστημα	Ιδιωτικός Υπάλληλος	8	2,9688	,34557	,12218
	Άνεργος	6	2,5000	,23717	,09682

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα (πίνακας 20) υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των απαντήσεων των ιδιωτικών υπαλλήλων και των ανέργων. Ειδικότερα, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι παρουσιάζουν θετικότερες αντιλήψεις έναντι των ανέργων και η διαφορά αυτή είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $p < 0,05$.

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Τέλος, στο επόμενο πίνακα(πίνακας 21), παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ελέγχου Mann-Whitney U για τη διερεύνηση στατιστικά σημαντικής διαφοράς μεταξύ των μ.ο των απαντήσεων των ανδρών και γυναικών στις αθροιστικές κλίμακες

Πίνακας 21			
	Αντιλήψεις σχετικά με φορολογικό σύστημα	ΕΕ	Εξέλιξη Φορολογικού Συστήματος
Mann-Whitney U	38,500	51,500	43,000
Wilcoxon W	191,500	96,500	179,000
Z	-1,768	-,960	-1,294
Asymp. Sig. (2-tailed)	,077	,337	,196
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,086 ^b	,347 ^b	,214 ^b

a. Grouping Variable: filo

b. Not corrected for ties.

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των μ.ο των απαντήσεων των ανδρών και γυναικών στις αθροιστικές κλίμακες σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $p < 0,05$.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Συμπεράσματα και Προτάσεις για Μελλοντική Μελέτη

6.1. Εισαγωγή

Στην παρούσα ενότητα της διπλωματικής εργασίας παρουσιάζονται συνοπτικά τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας καθώς επίσης και οι περιορισμοί της. Επιπλέον, προτείνονται θέματα μελλοντικής έρευνας που θα συνεισφέρουν στην εξαγωγή νέων συμπερασμάτων.

6.2. Συμπεράσματα

Οι διαρκείς αλλαγές που συντελούνται στο φορολογικό σύστημα της χώρας την περίοδο από το 2009 και μετά έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις στρατηγικές και πολιτικές των επιχειρήσεων και οργανισμών. Επιπλέον, η εναρμόνιση του ελληνικού φορολογικού συστήματος με τους κανόνες και τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οδηγούν στην απαραίτητη διερεύνηση των αντιλήψεων των στελεχών που απαρτίζουν τον οργανισμό τόσο σε επίπεδο φορολογικού συστήματος όσο και επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος, το φορολογικό σύστημα της γειτονικής χώρας Βουλγαρίας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς πολλές ελληνικές επιχειρήσεις έχουν μεταφέρει τα προηγούμενα χρόνια την φορολογική τους έδρα εκεί. Συνεπώς στην παρούσα μελέτη διερευνήθηκε να μελετηθούν οι αντιλήψεις των Ελλήνων στελεχών του ιδιωτικού τομέα που εργάζονται σε οργανωμένα τμήματα λογιστηρίου μέσω της χρήσης ενός δομημένου ερωτηματολογίου.

Οι αντιλήψεις των στελεχών δεν είναι ιδιαίτερα θετικές όπως προκύπτουν από την έρευνα με κυριότερο χαρακτηριστικών τις αντιλήψεις τους σχετικά με την Ε.Ε η οποίες και είναι κάτω του μέσου (Μ.Ο 2,2) ενώ οι υπόλοιπες κλίμακες παρουσιάζουν ποσοστά κάτω του Μ.Ο και αυτές.

Όπως όλες οι μελέτες έτσι και αυτή υπόκειται σε περιορισμούς. Ο σημαντικότερος περιορισμός είναι το μέγεθος του δείγματος της έρευνας που αποτελείται από 28

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

επιχειρήσεις. Ένας ακόμη περιορισμός είναι τα στελέχη πως τα στελέχη που συμμετείχαν στην έρευνα προέρχονται από επιχειρήσεις διαφορετικών κλάδων και όχι από έναν συγκεκριμένο κλάδο. Τέλος, ένας ακόμη περιορισμός είναι πως δεν γνωρίζουμε τον πραγματικό βαθμό γνώσης των επι μέρους πτυχών του φορολογικού συστήματος από μεριάς στελεχών.

Από τους παραπάνω περιορισμούς προκύπτουν και οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα. Συνεπώς, μια μελλοντική έρευνα θα έπρεπε να διενεργήσει την παρούσα έρευνα είτε σε μεγαλύτερο δείγμα είτε να επικεντρώσει σε έναν συγκεκριμένο κλάδο της ελληνικής οικονομίας καθώς είναι διαφορετικές οι ανάγκες των διαφόρων κλάδων σε ρευστότητα, σε διατήρηση αποθεμάτων ασφαλείας κ.α. Επιπλέον, μία μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να διερευνήσει το βαθμό γνώσης του φορολογικού συστήματος από μεριάς στελεχών και έπειτα να διερευνήσει τη σχέση μεταξύ του επιπέδου γνώσης του συστήματος και των αντιλήψεων των στελεχών είτε του ελληνικού φορολογικού συστήματος είτε του βουλγαρικού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Γεωργακόπουλος, Θ. (1997), *Εισαγωγή στη δημόσια οικονομική*, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα.
- [2] Γκίνογλου, Δ. (2004), *Φορολογική λογιστική*, Εκδόσεις Ανικούλα, Θεσσαλονίκη
- [3] Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005), *Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία;*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- [4] Κατσιβέλου, Τ. (20037), *Η Φορολογία στη Βουλγαρία*, Πρόγραμμα ανταλλαγών εφοριακών υπαλλήλων Fiscalis, Bourgas Βουλγαρία
- [5] Μητρόπουλος, Ι. & Κουνάδης Δ., (2001), *Σημειώσεις Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων*, Αθήνα
- [6] Μπιργάλιας, Ν., (2006), *Ιστορία των Ελλήνων*, Εκδόσεις Δομή, Αθήνα
- [7] Ο., Π., (2010), *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*, Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα
- [8] Περδίκης Κ. (1986), *Θεωρία της φορολογίας*
- [9] Τάτσος, Ν. (2012), *Θεωρία των φόρων και φορολογική πολιτική*, Αθήνα: Κριτική.
- [10] Τζούμας, Ν. (2009), *Πολυπλοκότητα ελληνικού φορολογικού συστήματος, Φοροδιαφυγή παραοικονομία και φορολογική συνείδηση*, Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
- [11] Φινοκαλιώτης, Κ., (2001), *Δημόσια Οικονομικά*, Σάκκουλας, Αθήνα.
- [12] Φλώρος, Α. (2010), *Φορολογική Λογιστική*, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

[13] PWC: Worldwide Tax Summaries - Corporate Taxes 2015/16

[14] Επιχειρηματικός οδηγός, γραφείο οικονομικών και εμπορικών υποθέσεων Σόφιας, Μάιος 2011, Σόφια

[15] Kapitsinis, N. (2018), The impact of economic crisis on firm relocation: Greek SME movement to Bulgaria and its effects on business performance, GeoJournal, p.p. 1-23.

<https://www.cbcbulgaria.com>

<http://sofiainance.bg>

<https://www.taxexperts.gr>

<https://www.dianeosis.org>

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

Γνωρίζω τον τρόπο λειτουργίας του βουλγαρικού φορολογικού συστήματος.					
Είμαι ικανοποιημένος από το σημερινό φορολογικό σύστημα της χώρας μου					
Η φορολογική πολιτική που ακολουθεί ένα κράτος είναι αποτέλεσμα της ορθής διάγνωσης των αιτιών των οικονομικών προβλημάτων της					
Πιστεύω πως φορολογία και ανισότητα είναι δύο μεγέθη αλληλένδετα					
Ποιος ο βαθμός σημαντικότητας της φορολογικής συνείδησης στη γενική λειτουργία του φορολογικού συστήματος μιας χώρας					

2. Ποιοι θεωρείτε ότι πληρώνουν περισσότερους φόρους (επιτρέπεται 1 μόνο απάντηση)

- Οι μικρές επιχειρήσεις
- Οι μεγάλες εταιρείες
- Οι χαμηλά αμειβόμενοι πολίτες
- Οι υψηλά αμειβόμενοι πολίτες

3. Ποια είναι τα βασικά προβλήματα που παρεμποδίζουν τη συλλογή φόρων (περισσότερες από 1 απαντήσεις)

- Υπέρογκα ποσά φόρων
- Τα φορολογικά έσοδα δεν ξοδεύονται για όφελος των πολιτών
- Απλή αδιαφορία και απροθυμία
- Δολιοφθορά πολιτικών
- Έλλειψη έντιμων φοροεισπρακτόρων

4. Ποια είναι η γνώμη σας για το ποσό καταβολής των φόρων (1 απάντηση)

- Το ποσό φόρου είναι όσο πρέπει και μου αναλογεί
- Το ποσό του φόρου είναι μεγάλο
- Το ποσό του φόρου είναι μικρό
- Δεν πληρώνω φόρους

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 : Ευρωπαϊκή Ένωση

Επιλέξτε κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε για κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις σε μια κλίμακα από το ένα (1) ως το πέντε (5), όπου το 1 θα υποδηλώνει 'Καθόλου' και το 5 'Πάρα πολύ'.	Καθόλου		Πάρα πολύ		
	1	2	3	4	5
Η Ευρωπαϊκή Ένωση φροντίζει δίκαια για την οικονομία των κρατών μελών της					
Η Ελλάδα επέβαλλε ένα ισχυρότερο και δικαιότερο φορολογικό σύστημα μετά την είσοδο της στην ΕΕ					
Η οικονομία της Βουλγαρίας συνεχώς βελτιώνεται χάρη στην είσοδο της στην ΕΕ					
Οι νόμοι της ΕΕ ευνοούν τα οικονομικά ισχυρότερα κράτη μέλη της					
Είμαι ικανοποιημένος από την αντιμετώπιση της χώρας μου στην ΕΕ					

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 : Εξέλιξη φορολογικού συστήματος

1.

Επιλέξτε κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε για κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις σε μια κλίμακα από το ένα (1) ως το πέντε (5), όπου το 1 θα υποδηλώνει 'Καθόλου' και το 5 'Πάρα πολύ'.	Καθόλου		Πάρα πολύ		
	1	2	3	4	5
Το ελληνικό φορολογικό σύστημα χρήζει μεταρρύθμισης					
Οι μεταρρυθμίσεις του ελληνικού φορολογικού συστήματος την τελευταία δεκαετία έχουν βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο των Ελλήνων					
Οι αλλαγές που παρατηρούνται είναι δίκαιες					
Οι φορολογικές αλλαγές ευνοούν την φοροδιαφυγή					
Οι φορολογικές αλλαγές ευνοούν τις μεγάλες εταιρείες					
Είμαι ικανοποιημένος από το επίπεδο ενημέρωσης από την πολιτεία σχετικά με τις φορολογικές αλλαγές των τελευταίων ετών					
Με την εξέλιξη του φορολογικού συστήματος αυξήθηκαν τα έσοδα μου					

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος

2. Πως μπορεί να βελτιωθεί το ελληνικό φορολογικό σύστημα (μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

Μείωση των διαφορετικών κατηγοριών φόρου

Πιστή υπακοή στις φορολογικές νομοθεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Καλύτερη οργάνωση

Συγκέντρωση φόρων από το κράτος στα πλαίσια ενός πλήρους μηχανογραφημένου φορολογικού συστήματος

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 : Προσωπικά στοιχεία

1. Φύλο : Άνδρας   Γυναίκα
2. Ηλικία
3. Εκπαίδευση : Λύκειο   ΑΕΙ   ΑΤΕΙ   Μεταπτυχιακό
4. Επάγγελμα
Δημόσιος Υπάλληλος
Ιδιωτικός Υπάλληλος
Ελεύθερος Επαγγελματίας
Συνταξιούχος
Φοιτητής
Άνεργος
Άλλο
5. Το μηνιαίο προσωπικό σας εισόδημα
Κάτω από 500 ευρώ
500 – 1000
1000 – 1500
1500 – 2000
Πάνω από 2000

Σας ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σας στην έρευνα και για το χρόνο που διαθέσατε!

Τάση Προοδευτικότητας στη Φορολογία Εισοδήματος
